

Fåglar

PÅ VÄSTKUSTEN

NR 3/2017

Rostgump på visit

Hönös andra petrell

Arta kniviga spovar

Hälleskogsbrännan

Skagensträck nådde Tjörn

Blåkråka med luktsinne

Folkilsken och fördold

Galterö kan överraska

► NR 3/2017

► ÅRGÅNG 51

Omslagsbild

Leif Jonasson

Rostgumpsva, upptäckt vid vardagsvandringen i Torslandaviken.

FRÅN EN STOL I EN PADDOCK

VAKTEL, MINDRE FLUGSNAPPARE och brandkronad kungsfågel på samma dag och vi hade just skämtat om Borås som lilla Öland när Kristoffer Nilssons text trillade in i mejlkorgen: Tjörn – lilla Skagen.

DET VAR FÖRSTÅS inte bara en grundlös liknelse och ett skämt, utan titeln på ännu en intressant sammanställning av Kristoffers observationer, funderingar, insikter och slutsatser. Under en rehabiliteringsperiod observerade han, från en stol i en paddock på Tjörn, både svart stork, brun glada och stäpphök. Punktmarkera kanske en del skulle kalla det, eller helt enkelt bara luta sig tillbaka och se vad hemmaplan har att erbjuda.

I DET HÄR NUMRET bjuder vi också på en inblick i vad GOF:arna som i våras reste till brandområdet i Västmanland fick uppleva och lära sig. Robert Ennerfelt sammanställer intressanta forskningsresultat om betydelsen av blåkråkors luktsinne och så bjuder han in oss till Galterö. Vål där kan numrets artbestämningssguide komma till användning; Magnus Rahm ger oss nämligen en vägledning i artbestämning av våra röda spovar. Och som vanligt får vi ta del av en av Sandbergs fina skildringar och Hampus djupgående artporträtt – denna gång av slagugglan.

SKRIBENTERNA ÄR MÅNGA och redaktionen är oerhört tacksam för alla de som på olika sätt hjälper till och bidrar. Nu har vi återigen tillsammans fått ihop ett nummer av

Fåglar på Västkusten. Mycket nöje, alla läsare!

REDAKTÖR: KARIN MAGNANDER

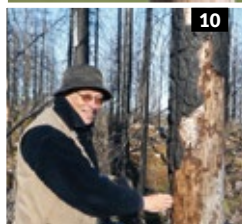
KARIN.MAGNANDER@GOF.NU

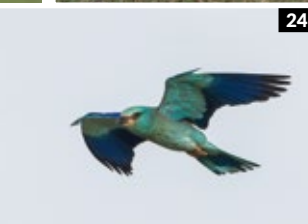
4

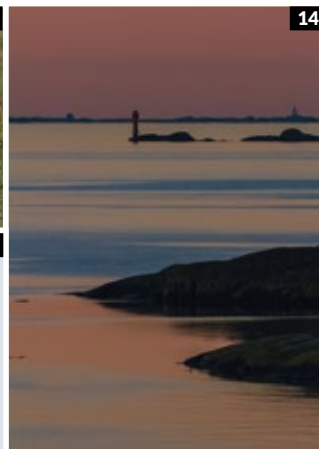
8

10

24

14

Bilder: THOMAS BERNHARDSSON, MATS WALLIN, HANS ZACHRISSON, ANNA LENA RINGARP, BJÖRN DELLMING

Innehåll FpV nr 3/2017

03 LEDARE

Njut av höststräcket!

04 FÅGELNYHETER FRÅN VÄSTKUSTEN

Sydliga arter hittar hit

08 ARTBESTÄMNING

Snarlika spovar kniviga i vinterdräkt

10 GOF-EXKURSION

Hälleskogsbrännan - nytt liv spirar ur askan

14 FÅGLARNAS PERSPEKTIV

Från Kråkudden till Jungfruviken

18 SANDBERGS SIDA

Nöten

20 LILLA SKAGEN

Danskt vårsträck nådde Tjörn

24 ARTBESTÄMNING

Blåkråka känner doften av fara

26 ARTSPANING

Slaguggla – med känsla för glesa urskogar

30 FÅGELLOKALER

Galterö – utpost där nästan allt kan hända

34 PROGRAM

Exkursioner och möten

42 NYTT FRÅN STYRELSEN

Bör GOF knytas närmare SOF?

Njut av höststräcket!

NU NÄRMAR SIG HÖSTEN i en rasande fart efter en sommar som har lämnat mycket att önska. Mycket blåst, en del regn och nästan aldrig några riktiga sommartemperaturer. I alla fall inte fram till slutet av juli när jag skriver detta.

Eftersom fågellivet ligger lite på sparlåga under juli månad brukar jag byta fokus från fåglarna till de mindre (oftast) flygande djuren såsom fjärilar, trollsländor och bin. Men där har man inte haft mycket att hämta denna sommar. En ny art i trädgården blev det i alla fall, en kartfjäril.

PÅ FÅGELFRONTEN, DÄREMOT, har det i mitt närområde hänt lite mer. Den första häckningen av havsörn genomfördes och resultatet blev tre ungar. Kan det vara som så att ”proppen har gått ur” nu? Även i Varberg har det varit minst en lyckad häckning. När kommer den första häckningen i Göteborg bli verklig? Dags att bygga plattformar för havsörn?

EN ANNAN STOR ROVFÅGEL, berguven, har lyckats bra i mitt närområde i år. Tre ungar blev resultatet och åtminstone två av dessa observerades en bit från sin bohylla. Tänk om det ändå kunde bli en positiv vändning även för berguven. Efter utsläpp under sent 1900-tal så ökade antalet fåglar men efter berguvsprojekten avslutades minskade populationen återigen. Så upptäcker du en häckning av berguv glöm inte rapportera på Artportalen och håll den gärna lite hemlig så att fåglarna får vara i fred.

EN ANNAN ART SOM verkar ha ökat desto mer är ju svarthakad buskskvätta. Ett flertal lyckade häckningar i vårt område har kommit till stånd i år. Snart är väl den lika vanlig som vår vanliga buskskvätta. Men det kan vända fort. Så var försiktig om du besöker den svarthakades häckningsplats.

SOM SAGT, HÖSTEN NÄRMAR sig fort. Sydsträcket är redan i full gång. De första vuxna kärrsnäpporna såg jag häromdagen och snart följer ungarna de vuxna på väg mot sina övervintningsplatser. Och med dem kommer alla andra vadare, rovfåglar och tättingar. Så ut och njut av skådespelet så länge det varar.

Tänk om
det kunde
bli en positiv
vändning
även för
berguven

ORDFÖRANDE: MORGAN JOHANSSON

MORGAN.JOHANSSON@GOF.NU

REDAKTION

REDAKTÖR

KARIN MAGNANDER
karin.magnander@gof.nu

ANSVARIG UTGIVARE

PÄR LYDMARK
par.lydmark@gof.nu

NYHETSREDAKTÖR

BJÖRN DELLMING
bjorn.dellming@gof.nu

SPRÅKGRANSKNING

ROLF SKOOG
rolf.skoog@gof.nu

ÖVRIG REDAKTION

STIG FREDRIKSSON (WWW.NATURSTIG.SE)
KERSTIN HIRNAS
foramn.efternamn@gof.nu

KONTAKT

E-POST / HEMSIDA
fpv@gof.nu / www.gof.nu

ANNONSER

Kontakta oss för aktuella priser på fpv@gof.nu. Vi tar enbart in annonser som har någon koppling till fågel-skådning, natur, uteliv etc.

MEDLEMSKAP I GOF

FpV utkommer med 4 nr/år till medlemmar i Göteborgs Ornitologiska Förening. Sätt in 200 kr (vuxen), 70 kr (<26 år) eller 270 kr (familj) på GOFs plusgiro 89 01 68-8. Glöm inte att uppge namn, adress, födelseår och mejladress. Vid familjemedlemskap ingår årsskriften *Fåglar i Göteborgs-trakten* utan extra kostnad (värde 70 kr).

Prenumeration på FpV för icke fysisk person (bibliotek, företag m.m.) kostar också 200 kr/år. Betala enligt ovan och uppge leveransadress.

Tryck: Ale Tryckteam AB, www.tryckteam.se
Tryckdatum: 22 augusti
Upplaga: 1 520 ex
ISSN: 0348-1510

Rostig belöning i regnvädret

LYXIGT VARDAGSFYND 8 juni och hade jag åtagit mig att leda en exkursion för GOF:s vardagslediga. Dagen började med samling på Ica Maxis parkering i hållregn. För att bättra på stämningen utlovade jag något regntungt under guidningen, varvid vi drog ner till nya fågeltornet vid östra stranden av Karholmsdammen. På plats i tornet var det lite fågel i dammen men gott om svalor och seglare. Stig Fredriksson säger: "här kanske man kan hitta en rostgump". Hopträngda av regnet i tornet var utsiktsvinkeln något begränsad, så obs-aktiviteten var ganska låg.

Efter ett tag ser jag en svala svyscha förbi tornet i periferin, men hinner inte riktigt med att säkerställa vad det är för art. Jag tänker dock att det kändes som en hybrid ladu-/hussvala eller rostgump. Svalan visade sig en gång till framför tornet och kunde säkerställas, var-

Bild: MAGNUS PERSSON

på jag ropar ut "rostgump-svala!" till hela gänget. Från den stunden gick skådaraktiviteten upp betydligt! Hela gänget sprang ner till vägen som löper längs Karholmsdammens östra strand och bjöds på långa fina närobsar. Rostgumpsvalan födosökte ivrigt över Karholmsdammens östra strand och över vattnet i höjd med nya fågeltornet upp till svalhögen. Alla deltagare fick fina närobsar under mer än en timma.

 MAGNUS PERSSON

Bild: THOMAS BERNHARDSSON

Svarthakad buskskvätta valde att häcka såväl i Fässberg som i Oxhagen.

Svarthuvade måsar i Larssons våtmark

OVANLIGT HÄCKNINGFÖRSÖK

I FpV har vi tidigare skrivit om den eminenta fågellokalen "Larssons våtmark" i Påarp, söder om Halmstad. På kort tid har den dragit till sig en anseelig mängd fåglar och bland dessa ett antal rariteter. I år valde ett par svarthuvade måsar (Ichthy-

etus melanocephalus) att gå till häckning på en av öarna i dammen. Den 1 april dök den första fågeln upp; en hona, som kunde åldersbestämmas till 3K. Hon visade sig vara ringmärkt som bounge 2015 i en måskoloni på en konstgjord häckningsö i Amsterdam. Hennes ring hade även tidigare lästs av, då hon rastade som årsunge (1K) i Porto. Den 22 april fick hon sällskap av en äldre hane och de båda inledde

SYDLIGA

SVARTHAKAT & BRANDKRONAT

Så blev det av till slut - häckning i Göteborgs rapportområde av ett mycket välkommet buskskvättepar. Även brandkronad kungsfågel valde vårt närområde som häckplats.

Kanske var det inte helt oväntat med tanke på föregående års häckningar i Halland och Bohuslän. Kanske var det inte ens första gången? Icke desto mindre var det mycket glädjande att vi under 2017 kunde konstatera häckning av svart-hakad buskskvätta på två platser inom Göteborgs rapportområde.

De första observationerna gjordes redan i slutet av mars på de klassiska lokalerna Torslandaviken och Välen men då endast med enstaka exemplar. Det skulle dröja fram till slutet av april och början av maj innan par som uppvisade häckbeteende kunde hittas både i Fässbergsdalen och vid Stora Oxhagen på Hisingen, tidigare mer känd som en god rosenfinklokal.

Arten har under 2000-talet varit relativt sparsam i Göteborgs rapportområde och inte alls självklar för hugade årskryssare. Kanske bidrog detta till att de respektive paren har

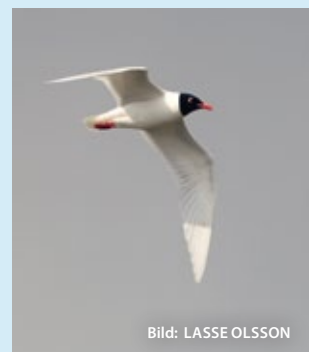

Bild: LASSE OLSSON

ARTER HAR HITTAT HIT

varit väl bevakade av både göteborgare och tillresta skådare. Den 24 maj kunde Ivar Ivarsson glädjande nog konstatera att paret vid Fässberg hade lyckats med sin häckning då tre nyflygga ungar kunde observeras. Några veckor senare kunde det konstateras att även paret vid Stora Oxhagen hade lyckats med häckningen och fått ut minst en flygg unge. I slutet av juli, när detta skrivs, observerades både juvenila och adulta fåglar på båda lokalerna.

Det blir förstås mycket intressant att följa artens fortsatta utbredning i Göteborgs rapportområde. Rimligtvis borde Hisingen ha plats för ytterligare några par, kanske i tidigare nämnda Torslandaviken men kanske framförallt i jordbrukslandskapet i öns centrala och norra delar. Även ruderat- och jordbruksmarkerna i Sävås dalgång från Utby och vidare ut mot Partille borde kunna vara lämpliga platser. Vi ser fram emot att stifta nya bekantskaper med denna charmiga lilla skvätta nästa vår!

En annan mycket sparsam häckfågel i Göteborgs rapportområde är brandkronad kungsfågel som haft ett bra år 2017.

I mitten av maj hittades en sjungande fågel vid Fridhems kyrkogård på Hisingen. Denna fågel observerades i det närmaste dagligen under maj och början av juni och mot slutet av juni kunde det konstateras att två vuxna fåglar fanns på platsen och att dessa hade lyckats få ut minst två ungar. Att döma av rapporterna fanns fåglarna på plats åtminstone till slutet av juni.

Arten har, i likhet med svarthakad buskskvätta, expanderat kraftigt norrut och även detta är en art vi med allra största säkerhet kommer att

Bild: JON HÅKANSSON

Brandkronad kungsfågel med unge på Fridhems kyrkogård.

”
24 maj kunde tre flygga ungar observeras vid Fässberg

få, eller redan har, fler häckande par av i Göteborgstrakten. Detta var den andra kon-

staterade häckningen av arten i Göteborg. Den första skedde i Slottsskogen 2007. Båda dessa arter var viktiga, men mycket välkomna, tillskott till den göteborgska häckfågelfaunan.

Mer förvånade lär de tyska skådare blivit som i juli kunde konstatera att de i Eiffelområdet i nordvästra Tyskland

hade en häckande familj med glasögonsångare, en art som vanligtvis hittas i Medelhavsområdet - som närmast.

Dessutom har Västpalearktis förärats med en ny häckfågel i form av trädårs, som i år sensationellt konstaterats häcka på Island. Så vem vet vad som väntar där ute. Gå ut och hitta en nyflygg tofslärka eller en rödhuvad dykand som tar sina första simtag i Torslandaviken!

ERIK WALLENTIN

Bild: EMMA DELLMING

Tomtskåda 9 september!

SPANÅ HEMIFRÅN Den 9 september 2017 hålls de årliga svenska mästerskapen i tomtskådning. Skådartävlingen där du slipper hetsiga bilresor och där det är helt okej att ligga och dega på balkongen hela dagen om man så vill.

Reglerna är enkla. Under ett dygn skall du notera så många fågelarter som möjligt från din egen tomt, eller från din skådarkompis tomt om ni hellre vill göra gemensam sak. Ingen anmälan krävs och det är gratis att vara med så boka datumet i din kalender redan idag! Tävlingsregler, rapportering med mera hittar du på <http://geddeholm natur.se/klubbtoimt100/>.

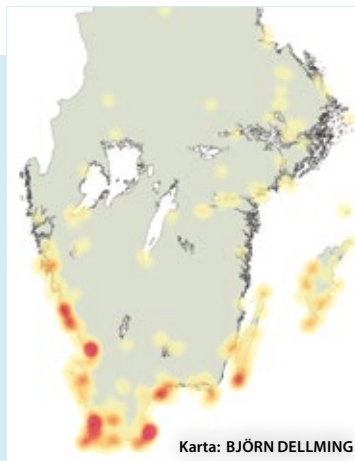
BJÖRN DELLMING

raskt häckningsbestyren och byggde sitt rede på en av öarna i dammen.

Paret kunde ses ruva fram till början av juni, då häckningen tyvärr spolierades. Dammen saknar nämligen aktiv nivåreglering av vattenytan och vid längre torrperioder dunstar helt enkelt stora mängder vatten bort. När vattenet försvann blev måskolonin ett dukat smörgåsbord för två rävar

som härjade fritt under ett par dagar, och i samband med detta försvann alltså även de svarthuvade måsarna.

Påarpsområdet är för övrigt lite av en hotspot för svarthuvade måsar. Av godkända fynd i Artportalen från hela Sverige mellan år 2000 och 2017 är ca 8 % från området kring Påarp, vilket tydligt framträder om man presenterar denna data som en

Karta: BJÖRN DELLMING

"heatmap" (frekvensintensitetskarta för koordinatsatt data). Arten häckar numera regelbundet i Blekinge och häckningsförsök har gjorts i bland annat Skåne, Halland, Västergötland och på Gotland (blandhäckning med fiskmåls!).

BJÖRN DELLMING

◀ **Godkända fynd av svarthuvad mås.**

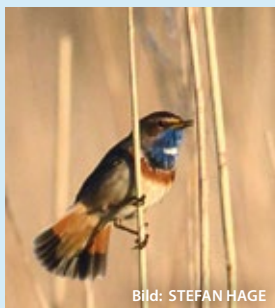

Bild: STEFAN HAGE

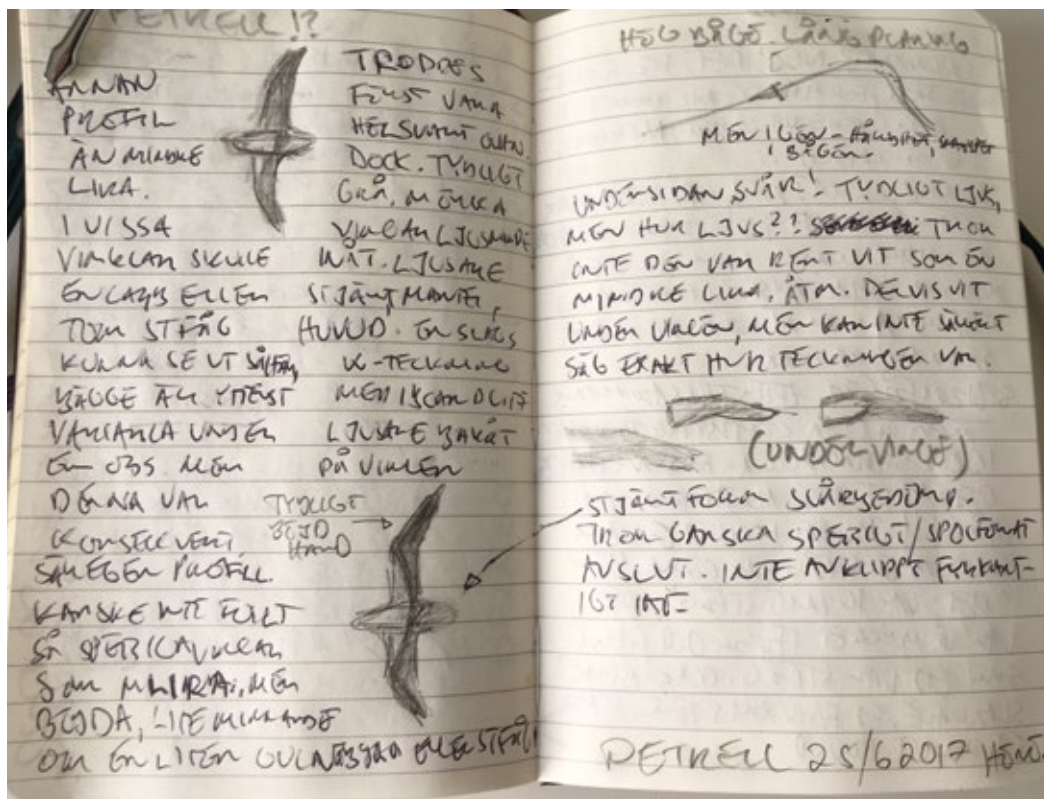
Nordens nya näktergal

VITSTJÄRNIG STJÄRNA Länge har den suttit ensam på sin tron som nordens näktergal: vår vackra blåhake av den nordliga rasen svecica. Men förändringens vindar blåser över vår planet och det går fort nu. Den sydliga rasen av blåhake, den vitstjärniga blåhaken (*Luscinia svecica cyanecula*), har med framgång ryckt fram mot nordligare breddgrader och häckade för första gången i Sverige 2015 (i nordvästra Skåne).

Rasen har noterats i Götaland nästan årligen under 2000-talet – merparten av fynden är från Västkusten. I år sjöng till exempel en hane under cirka en månads tid i Halmstads hamnutfyllnad. Vid stora gömslet vid Getteröns naturum höll två hanar länge konsert under ljumma vårnätter. Ingen häckning konstaterades på någon av lokalerna, men då de trivs ute i större vassområden är detta svårt att säkerställa. Vassrika vikar utmed västkusten finns det dessutom gott om. Om trenden håller i sig och etableringen sker i samma takt som i till exempel Nederländerna och Danmark ser det lovande ut, även här.

De vitstjärniga blåhakarna brukar i regel anlända i slutet av april till skillnad från vår nordliga blåhake som anländer cirka två veckor in i maj.

BJÖRN DELLMING

David Arminis anteckningar från obs-tillfället på Kråkudden.

HÖNÖS ANDRA PETRELL!

OTIPPAT MIDSOMMAREVENT

Under midsommarhelgen drog ett blåsväder in mot Väst-kusten. På söndagen hade ett tiotal skådare tagit sig ut till Kråkudden på Hönö i hopp om att de sydvästliga kuling-vindarna skulle ge en bra havs-fågeldag.

Morgonen började ganska trögt, men strax innan klockan nio upptäckte Magnus Rahm en fågel som snabbt bågade söderut strax söder om Bolleskären.

Fågeln togs till en början för mindre lira, då den såg hel-mörk ut och en vit mage snabbt skymtade när den vände upp. Men när den kom närmare och även kunde ses mot vattnet sågs flera karaktärer som inte alls stämde med mindre lira. Bland annat den ljust grå ryggen, mörka vingar och en ljus stjärt. Ett annat gäng

skådare som var på plats på Vinga förvarnades om att en intressant fågel var på gång i hopp om att de skulle kunna få bra obsar, men tyvärr drog en regnskur in och fågeln sågs aldrig från Vinga.

Diskussionerna i vindskyddet var samtidigt inne på petrell, men ingen vågade riktigt spika fågeln. David Armini, som var en av dem som var på plats på Kråkudden, antecknade istället alla karaktärer och intryck för att kunna stämma av mot litteraturen vid hemkomst – och visst stämde det klockrent med en atlant- eller madeirapetrell!

Dagen efter – då vindarna

vridit upp mer – kom ytterligare en bekräftelse då en petrell drog förbi Kullen i nordvästra Skåne. Den fågeln fångades också på video och

sekvensen visar bra de snabba, höga bågarna som är typiska för de nordatlantiska petrellerna.

Det finns sedan tidigare tre fynd av obestämda atlant- eller madeirapetreller (*Pterodroma feae/madeira*) i Sverige, varav ett från Kråkudden, 27 november 2011.

Inget fynd har säkert bestämts till art då det krävs exceptionellt bra observationer för att kunna bestämma dem – helst ska detaljer på näbben ses.

ner för att kunna bestämma dem – helst ska detaljer på näbben ses.

MARKUS LAGERQVIST

HET ROVFÅGELVÅR I INLANDET

KALASFYND I ÖSTER

Inlandsskådning är kanske inte förstahandsvalet för oss skådare som bor nära kusten. Ofta hamnar vi istället i skärgården eller vid någon havsvik i Göteborgsområdet.

Men rapportområdet sträcker sig som bekant en bit inåt land och omfattar bland annat Härryda kommun, med de eminenta lokalerna Smedstorp's ängar och Storåns dalgång. Detta område har under

Bild: STEFAN SVANBERG

Aftonfalk i Smedstorp 11 juni.

våren och försommaren attraherat en rad anmärkningsvärda fåglar. Förutom minst en

långstannande småfläckig sumphöna kan nämnas att ett par röda glador setts i området under hela våren och möjligen är en etablering på gång.

Även brun glada sågs den 15 juni och som grädde på moset hittade Johannes Löfqvist en 2K hona aftonfalk vid ängarna den 11 juni!

Brun glada har även setts vid Bergum, Mölnlycke, Öxnäs, Välen och Brudarebacken.

BJÖRN DELLMING

Bild: BJÖRN DELLMING

Lyckad häckning i Tofta kile.

Fler skedänder väljer Bohuslän

ANDEN SOM AVANCERAR De går lätt under radarn när många skådare är ute och spanar efter betydligt rarare fåglar, men den 27 juli hittade Peter Hvass en skedandshona med 8 dunungar

bakom sig i Tofta kile. Skedanden är en sällsynt häckfågel på västkusten och detta var den femte konstaterade häckningen i landskapet. De tidigare har ägt rum vid Tofta kile

2015 och 2010, vid Torslandaviken 1985 och vid Kollungeröd vatten på Orust 1964. I Halland har arten häckat på 7–8 lokaler under 2000-talet.

BJÖRN DELLMING

Folk och fåglar på Getterön

MISSA INTE! 17 september lockar med ett minst sagt intressant program och bjuder på flera namnkunniga talare. Per Ahlström är professor i ornitologi och en världsauktoritet inom bland annat fåglars systematik och evolution. Han håller två föredrag om släktskap och fascinerande likheter och olikheter inom artkomplex världen över. Felix Heintzenberg är prisbelönt fotograf och författare med stor fascination för de arktiska områdena. Från den unika nationalparken Biebrza i Polen gästar Artur Wiatr. En samlingsutställning med Naturfotograferna finns att beskåda på Naturum och flera fågelaktiviteter anordnas för alla åldrar under dagen med start kl 8 i ringmärkningsboden. Se www.folkochfaglar.se för detaljerat program och mer information.

KARIN MAGNANDER

Per Ahlström.

Bild: SHASHANK DALVI

BÖCKER

FÅGLAR I STADEN

Av: Roger Gyllin och Ingvar Svanberg
Förlag: Dialogos
Antal sidor: 151
Pris: 235 kr på Naturbokhandeln

Roger Gyllin och Ingvar Svanberg har skrivit en intressant bok om hur fågelbeståndet sett ut i våra städer genom tiderna. Det är en berättelse om svanarnas, gässens och andernas moderna svenska stadshistoria. De skriver själva att deras bok är ett försök

till en kulturhistorisk och kulturzoologisk belysning av en biokulturell domän som angår alla

som bor i städer. Det är alltså ingen bok med artbeskrivningar eller bilder på de fåglar som finns i våra städer.

I början av 1900-talet var fåglar ganska sällsynta inne i städerna, men det fanns människor som

ville värna djur- och naturlivet och en rörelse växte fram där man började anlägga fågeldammar med inplanterade fåglar i städernas parker. Det gällde främst gäss, knölsvan och ånder. Ännu på 1930-talet var svanar en ovanlig syn på Norrström i Stockholm och det var först på 1950-talet som svanpopulationen tog fart. Kanadagässen kom till Örebro 1945 genom att ett "antal pilsnergubbar" brukade hålla till i parken vid Djäkneberget och en styrelsemedlem i sta-

dens parkförvaltning tyckte att parken var så fin och borde locka även andra besökare. Två dammar inhägnades och då kriget fortfarande pågick var det svårt att få tag på fåglar, men fågeluppfödaren Bengt Berg skickade upp två par kanadagäss från sin anläggning i Blekinge.

Du kan läsa mer om hur och när ånder, duvor, kajor, småfåglar och senare också rovfåglar flyttade in i våra städer. Väldigt intressant läsning!

KERSTIN HIRNAS

MYRSPOV

Myrspovens vingar är brokigt brungrå, med mörka fjädercentra och ljusare bräm i samtliga dräkter. Den lätt uppåtböjda näbben är arttypisk.

SNARLIKA SPOVAR

– KNIVIGA I VINTERDRÄKT

Lång näbb, långa ben, lagom stor och promenerar på stranden – att känna igen en spov brukar inte vara svårt. Att komma till rätt art kan vara desto klurigare.

TEXT: MAGNUS RAHM
MAGNUS.RAHM@GOF.NU

HÄR TAR VI en titt på arterna med rak näbb, myrspov och rödspov, och koncentrerar oss särskilt på hur man skiljer dem åt på hösten när de inte längre bär sina tjusiga roströda sommardräkter.

De flesta beskrivningar av hur dessa båda arter skiljer sig tar sin utgångspunkt i form. Rödspoven är den gracilare av de två, med längre näbb och ben och ger ett överlag mer elegant intryck.

Näbben är rakare än myrspovens, som tenderar att vara lite mer uppåtböjd. Även om sådana skillnader kan vara användbara, lämnar de ofta nybörjaren eller den dåligt kalibrerade skrivbordsskådaren med en känsla av osäkerhet, särskilt eftersom man oftast bara ser en art i taget och inte får chansen till direkta jämförelser.

I sådana lägen kan man alltid hoppas på att spoven lyfter. På en rödspov ser

man då omedelbart breda vita vingband mot en mörk botten på vingarnas ovasida, medan myrspovens vingar är mera jämnt gråbruna. Rödspovens rygg är däremot jämnfärgad, medan myrspoven har ett vitt fält som skjuter fram som en prinskorv från övergumpen och uppåt. Arternas engelska namn beskriver hur stjärtteckningen ser ut: rödspov (black-tailed godwit) har ett svart fält som tydligt kontrasterar mot vit övergump,

Bild: MAGNUS RAHM

RÖDSPOV

Bild: MATS WALLIN

Rödspoven i vinterdräkt (rasen limosa) har enhetligt grå fjädrar. Den långa raka näbben är ännu ett pålitligt tecken.

medan myrspov (bar-tailed godwit) har några ganska diffusa band som ger stjärten ett mer homogent intryck, dock väl kontrasterande mot ovan nämnda vita prinskorv.

PÅ EN STÅENDE FÅGEL är det klurigare. Om man har tur kan stjärten skymta fram under vingspetsarna men annars är man hänvisad till mer subtila dräktkaraktärer. När man ger sig på dräktkaraktärer kan det vara klokt att hålla ordning på åldrar och underarter, åtminstone för rödspov (en gammal myrspov i vinterdräkt är så pass lik en ung dito att vi inte behöver bry oss om skillnaderna här). Våra inhemska rödspovar, det vill säga underarten limosa, lämnar häckningsområdena tidigt. De

flesta gamla fåglar har dragit söderut redan i mitten av juli. Ruggningen från sommar- till vinterdräkt påbörjas redan under häckningen, så får man ändå se en kvarvarande gammal rödspov under slutet av sommaren så är den sannolikt i full vinterdräkt. Den skiljer sig då ganska markant från myrspoven genom att de nya vinterfjädrarna på vingarna är enhetligt grå, utan några mörka teckningar. Myrspovens vingar är i alla dräkter ganska brokigt brungrå, med mörka fjädercentra och ljusare bräm.

DE UNGA INHEMSKA RÖDSPOVARNA påbörjar sin flyttning något senare än de gamla, men har vanligen lämnat landet i början av augusti. Lagom till att våra unga li-

mosa har försvunnit får de avlösning av underarten *islandica*, kanske mera känd som isländsk rödspov (som trots namnet förmodligen oftast kommer från Norge). De isländska rödspovarna på hösten är nästan uteslutande ungfåglar. Såväl unga *limosa* som unga *islandica* har en ganska karakteristisk rostton på halsen, lite som en blek variant av de gamla fåglarnas sommardräkt, vilket är en god karaktär för att skilja ung rödspov från myrspov. I början av hösten ruggas den bort till förmån för den grå vinterdräkten, och därefter får man förlita sig till utseendet på vingarnas ovasida: vingtäckare, tertialer och skapulärer.

De nya vinterfjädrarna har samma karakteristika som de gamla fåglarnas vinterdräkt, det vill säga enfärgat grå fjädrar utan tydlig teckning. För kvarvarande juvenila fjädrar kan man generellt säga att myrspov ger ett mer längsstreckat intryck, en smula vattenkammat, medan rödspoven är mer grovfläckad. 🌿

Även isländsk rödspov kan rasta hos oss. Bild: MAGNUS RAHM

HÄLLESKOGS- BRÄNNAN

NYTT LIV SPIRAR UR ASKAN

Förbränt och livlöst. Men ur det till synes döda har livet återvänt. Asp och björk vandrar in, rallarroos och prästkragar prunkar mellan svarta tallar. Fast tretåig hackspett har dragit vidare efter festen på barkborrar.

TEXT: ANNA LENA RINGARP

ANNALENA.RINGARP@GOF.NU

VI GÅR OMKRING i en skog som inte liknar någonting vi sett. Träden är döda, med förkolnade stammar, klippblocken lyser ljusa och kala för mossan är helt bortbränd och ytlig jord har spolats bort när alla rötter förkolnat. Fastän vi är mitt i maj månad finns det inga löv som skymmer sikten – vi ser långt bort, genom stammarna, och allt vi ser är utan liv.

GOF-EXKURSIONEN HAR TAGIT OSS till Hälleskogsbrännan i Västmanland, platsen för Sveriges största skogsbrand i modern tid, och Lennart Waara i Västmanlands Ornitologiska Förening ska berätta

vad som hänt med fågellivet sedan brandveckorna sensommaren 2014.

VÄRSOLEN LYSER FRÅN EN klarblå himmel och det är bara en liten stund sedan vi lämnade Ramnäs med kvitter och fågelsång i varenda grönskande dunge. Här ute på Grävlingsberget, inne på själva brandområdet, skiner också solen, men det är tyst och världen under den blå himlen går i svartvitt. Under dagen kommer vi att öppna våra ögon och öron för det ganska diskreta liv som återvänt och etablerat sig, men just nu har våra näthinnor svårt att ta in något annat än det förbrända landskapet. Det är

Den rasande elden hejdades inte ens av sjöar och vida vattendrag. Lågorna hoppade hundtals meter - och skogbranden kunde fortsätta sina härjningar.

Bild: ANNA LENA RINGARP

förödelse så långt ögat når, men det finns också en sorts skönhet i det karga och storslagna och vi kan inte sluta ta bilder där vi står.

LENNART GER OSS HISTORIEN: det var den sista juli 2014 som en gnista från en skogsmaskin startade branden. Förutsättningarna var de värsta tänkbara, med stark vind, 30 graders värme och en ensam man i maskinen. Branden kom att rasa fram med en hastighet av tre kilometer i timmen, ibland kunde den färdas längs marken, ibland brann bara trädtopparna. Lågorna hoppade flera hundra meter över sjöar och vattendrag och lukten från branden kändes ända uppe i Norrland och på Åland.

Brandmän kallades in från hela Mellansverige och oron var stor i samhällena i Västmanland. 1 200 personer fick evakueras från sina hem. En vindkantring hade kunnat innebära slutet för flera byar, och elden hejdades inte långt från Norberg, ett samhälle med 7 000 invånare i norra Västmanland. En person avled i branden och en blev allvar-

Jungfru Marie nycklar.

Bild: KARIN MAGNANDER

En vindkantring hade kunnat innebära slutet för flera byar.

Bild: ANNA LENA RINGARP

Lennart Waara visar ett av spettarnas gamla favoritskafferier.

På högsommaren prunkar brandområdet av prästkrage, rödklöver och rallarros.

ligt skadad. 25 hus brändes ner och sammanlagt brändes en yta på nästan 15 000 hektar, eller omkring 150 kvadratkilometer.

ELDEN ANSÅGS VARA UNDER kontroll den 11 augusti, men långt fram i november kunde man hitta pyrande små härdar ute i markerna, berättar Lennart som då hade vandrat runt i området, med särskilt tillstånd från Länsstyrelsen.

– Jag såg en groda, i oktober tror jag det var, som var alldeles svart av sot. Ett tjockt lager sot täckte marken överallt, den kunde inte röra sig utan att bli sotig.

Nu, i maj månad, två och ett halvt år senare, är det lätt att komma in och beskåda den avbrända skogen. Av det totala brandområdet har 6 400 hektar blivit till naturreservatet Hälleskogsbrännan. Här ska naturen lämnas helt orörd, här ska inga träd fällas, ingen röjning ske, utom den som är absolut nödvändig för människors säkerhet kring stigarna.

Genom reservatet har man nu öppnat en bilväg och ytterligare några vägslingor där man får gå och cykla. I norra delen, vid Grävlingsberget, har man skapat en besöksplats och där kommer det att byggas ett utsiktstorn. Vi går på stigarna man ställt i ordning där och är glada att riktigt få komma in i det vi sett genom bilrutan. Runt omkring stigen ligger långa sotiga stammar i högar som ett jättelikt plockepinn.

Det vi ser ger oss motstridiga känslor – vårsol

och nytt liv, sotiga stubbar och kala klippor. När vi hukar oss ser vi också små tuvor av lingonris och björnmossa. Att det faktiskt finns nästan meterhögst sly av björk och asp på sina håll – och hallonsnår och rallarros med knoppar – undgår oss förstås inte nu när vi saktar upp och tittar närmare.

I SJÄLVA VERKET HADE det inte gått många veckor sedan branden var släckt innan växtlivet stack upp, berättar Lennart. Svedjenäva, vars frön kan ligga i jorden i flera hundra år i väntan på nödvändig 50-gradig värme för att gro, spirade redan den första hösten. Man hittade också den ännu ovanligare brandnävan.

Och Hälleskogsbrännan har blivit en tummelplats för ivriga forskare från många områden: biologer, limnologer, entomologer och geologer studerar livet efter branden. Och till och med arkeologer är där och upptäcker glömda rester efter kolmilor och kolarkojor i detta gamla kulturlandskap.

Våra ögon är förstås främst riktade mot fågelivet efter branden, och Lennart som fått uppdraget att inventera det regelbundet kan berätta. Inventeringarna startade våren 2015 och ska fortsätta åtminstone några år till. Det hade inte gjorts några tidigare i exakt detta område, utan man får jämföra med liknande skogar, berättar han.

– Det vi först lade märke till i mars 2015 var frånvaron av fåglar. Det fanns ingen tjäder; även orre, kungsfågel och rödhake var hårt drabbade.

Redan våren 2015 hade det ändå kommit in en del insekter och enstaka skogsmesar – tofsmes och talltita, bland andra

Bild: JAN-ÅKE NORESSON

Nu i våras fanns det spelande orre på några mossar, men tjädern har inte återhämtat sig.

– Men redan våren 2015 hade det ändå kommit in en del insekter och enstaka skogsmesar – tofsmes och talltita, bland andra. Gärdsmysen hade redan hittat till rotvältorna. I maj 2015 hittade vi skogssnäppa och enkelbeckasin, några enstaka hackspettar likaså.

Fiskgjuse och storlom fanns det inga första året, men de är nu tillbaka i området.

Året därpå, 2016, var också året då skogsmesarna återetablerade sig på allvar i området. Det blev också gott om trädpiplärkor, järnsparv, rödhake, rödvingetrast, för att nämna några arter.

ANTALET ARTER 2015 låg kring 80, året därpå var det ett 90-tal. Anledningen är förstås att biotoper återbildats eller nybildats. Asp och björk hade på sina ställen bildat låga ruggar av sly, antalet blommande växter var fler.

– Det som brann var en artfattig, mörk skog med gran och tall, mest, säger Lennart. Under en lång tid framöver kan man vänta sig en mycket större variation bland både växt- och djurliv i re-

servatet. Biologer uppskattar att det kan ta hundra år för skogen att växa upp, lövskogen kommer att dominera under större delen av den tiden men det kommer att ske förskjutningar mot barrskog.

Den fågel som framför andra förknippas med Hällestadsbrännan är förstås den tretåiga hackspetten. Ett år efter branden, hösten 2015, rapporterades spillkråka och tretåig hackspett i området, våren 2016 uppskattade Lennart och hans medinventerare antalet individer i hela brandområdet till cirka 100 tretåiga och ett 60-tal spillkråkor och många skådare styrde mot Västmanland. Men samma sommar blev höjdpunkten för tretåiskådning, sedan sjönk antalet.

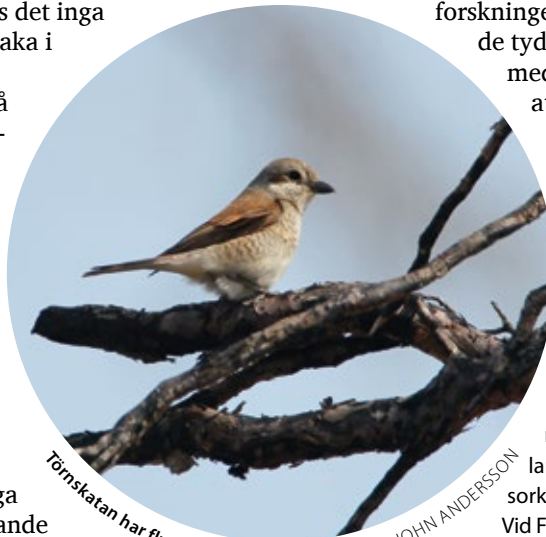
– Maten tog helt enkelt slut under sommaren, säger Lennart. Skalbaggarna, bland andra granbarkborren, som trivs under den brandskadade barken hade ätits upp och inte reproducerat sig och hackspettarna flög vidare.

VI SOM KOMMIT DIT är förstås inte helt ovetande om den utvecklingen men hoppas ändå hitta några eftersläntrare. Lennarts ord är inte uppmuntrande.

– Vi tror vi har omkring fem individer i området nu, och det är inte vid varje besök man får höra någon. En vitryggig hackspett fanns också i området, ursprungligen utsatt i Värmland från uppfödningen på Nordens Ark i Bohuslän.

Vi har inte turen att se någon av dessa arter vid vårt besök, men vi kommer in på ett intressant resonemang kring den tretåiga hackspettens närvaro och frånvaro. För vad är det egentligen som styr fåglars förflyttningar? Hur får de reda på var maten finns? Och var finns de nu när den tagit slut

just här? Det är frågor varken Lennart eller forskningen har svar på ännu. Vi ser de tydliga spåren i barkbitarna med de många hålen, vi vet att den varit här och fått precis vad den ville ha, men vi vet inte vart den tagit vägen. 🏠

Törnskatan har flyttat in i brandområdet. Bild: JOHN ANDERSSON

Fotnot: Vi som följde med till Västmanland måste också förmedla några intryck från resten av resan. Utanför Ramnäs, inte så långt från Hälleskogsbrännan, kunde flera av oss få livskryss av lappugglan som varje kväll jagar vattensork över ängarna.

Vid Frövisjön visade Lennart Waara

ett jublande och frodigt fågelliv med bland annat svarthalsad dopping på riktigt njutavstånd. När vi åkt ytterligare lite österut, till Hjälstaviken utanför Enköping, hittade Kermith Illerbrand svarttärna, vitvingad tärna, årtä och pungmes åt oss. En fantastisk fågelsjö!

2016 uppskattades antalet individer i hela brandområdet till cirka 100 tretåiga spettar och ett 60-tal spillkråkor.

Gryning över Nöt-
holmen och Fotö.

Kustpipare
drar söderut.

Hans Zachrisson ger

Från Kråkudden till Jungfruviken

Tidigt, tidigt – det är ljuset som lockar ute vid Nötholmen. Kanske redan då, eller nån timme senare, kan en praktfull kustpipare dra förbi. I sin grannaste sommarträkt.

Vid Ö-varvet i Klåva har svart rödstjärt bestämt sig för att sätta bo. Nära Jungfruviken, i den nyutslagna lövdungen, sjunger grön- och härmsångare ikapp.

Alltjämt finns lite kvar av Sudda med vassmiljöer man bara måste älska. Ljusets skiftningar, vår som vinter, de första solstrålarna i bladvassen en tidig vintermorgon. Snökristaller som exploderar i magi.

Pärlor som Vipekärr och Mossen ska man heller inte missa. Välkommen till fåglarnas Hönö.

/Hans

Vintermorgon
i Sudda.

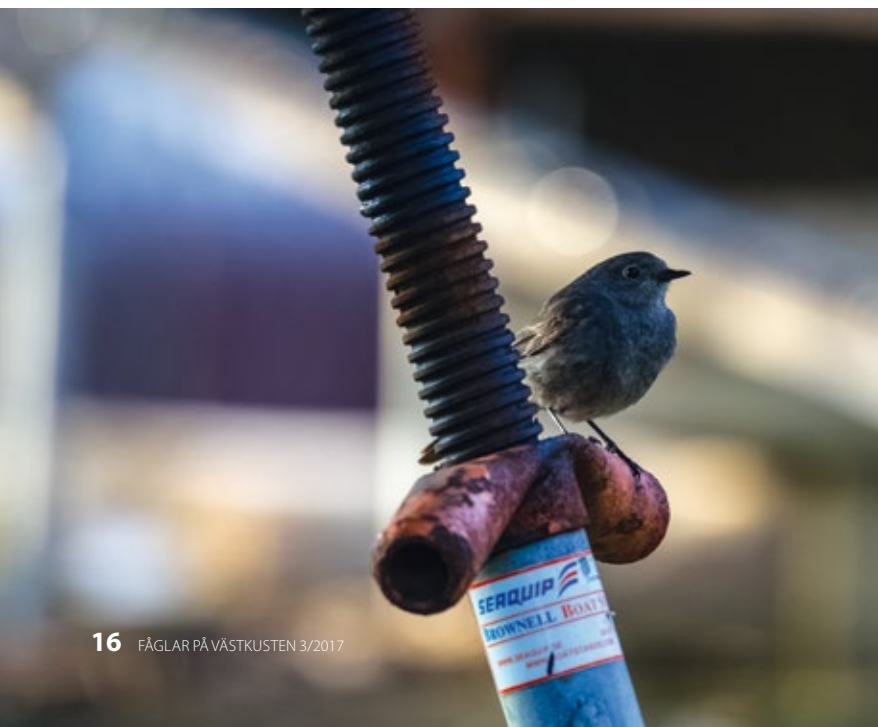
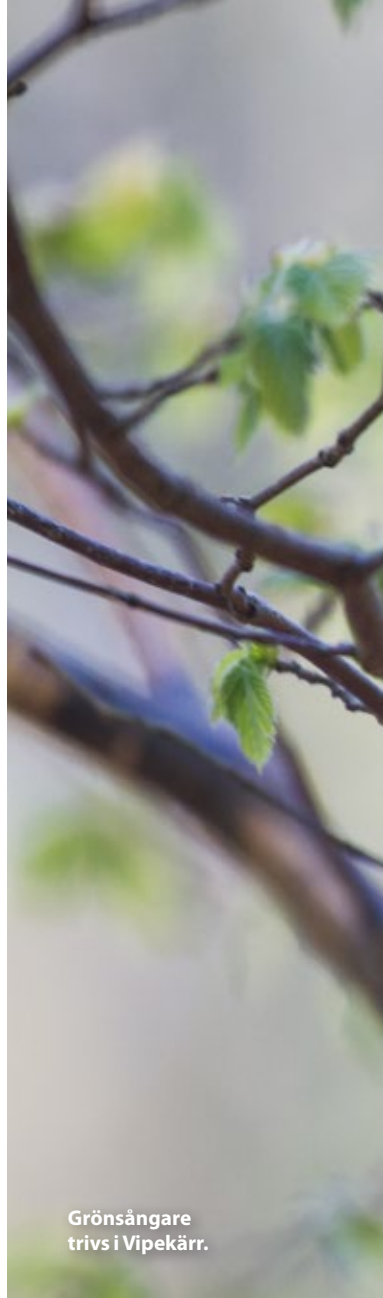
Ängsplärka,
Nötholmen.

Stenskvätta
Nötholmen.

Grönsångare
trivs i Vipekärr.

De svarta rödstjärtarna fann varann i hamnen, Hönö klåva.

Hitta till Hönös skådarställen

Sydöstra Hönö

Området Jungfruviken består både av träddungar, strandängar och grunda havsvikar. Runt kyrkogården finns ett område med ekar, hassel och svarttallar där till exempel grönsångare, trädgårdssångare, härmsångare, näktergal och svarthätta kan påträffas. I södra delen ligger Nötholmen – en bra sträcklokal under vår och höst.

Östra Hönö

Norr om Jungfruviken ligger fågel-lokalerna Vipekärr och fågeldam-

men som båda ligger i bebyggt område men med dungar av träd där det bla finns gröngöling, rödstjärt och härmsångare.

Västra Hönö

I naturreservatet Ersdalen ligger fågellokalen Kråkudden där Göteborgs ornitologiska förening har sitt vindskydd för havsfågelskådning. På väg ut mot Kråkudden passerar man Tjälleviksmosse som är ett sankt område med vass och sälj och slånbuskage där en del "rara" fåglar påträffats, till exempel

höksångare, lundsångare och bergsångare. På västra Hönö finns även Mossen som är ett stort, sankt område med buskage och småträäd. Ett område som inte är så känt och som även om det inte är så lättillgängligt är en mycket bra lokal.

Centrala Hönö

Vassområdet, Sudda, används för ringmärkning. Där finns bland annat skäggmes, sävsparv, rörsångare och kärrsångare. Det är en bra lokal för rastande fåglar.

SANDBERGS SIDA

NÖTEN

TEXT OCH BILDER: PÅR SANDBERG

PARSANDBERGVBG@GMAIL.COM

DET TAR BARA fyra, fem minuter att cykla bort till lummigheten kring ån och kvarnhuset, ändå blir det så sällan av. Ån håller laxöring som går upp från havet för att leka, längs den smala strömmen vajar grönska och snår sakta under tre årstider, en miljö för koltrastar, gärdsmygar och rödhakar. Och visst finns försärlan där också, den visar sig förvånansvärt ofta strax nedanför bron. Kvarnen och ån, en oas så nära hemifrån.

Under flera år hade den grusade skogsstigen varit en av standardturerna med hunden. Nu försvann den märkligt fort under honom uppifrån cykelsadeln. Promenadtempot tidigare hade gett en annan uppfattning av krökar och svackor, större träd och torrakor. Nu passeras de och vitsippshaven som uppifrån en dubbeldäckad buss.

Innan han nådde bron och ån noterade den inbyggda räknedosan: sju sjungande gransångare, två eller tre gärdsmygar samt stickelittande som vanligt från de höga träden vid den stora gården. Under 80-talet var steglitsen en halvvarietet för honom, nu fanns den här dagligen. Denna gången hittade han också de tidigt utflugna kattuggleungarna. I parken runt gården finns flera lövträd, såpass respektgivande i höjd och omfattning, att man vill stanna och buga inför dem. Naturligtvis satt inte ungarna i någon av dessa ekjättar utan i den enda gran som finns i området. Tre konturlösa klumpar tätt ihop på en gren i silhuett mot himlen, med sadeltaket från sekelskiftet i bakgrunden.

Han ställde cykeln invid den korta träbron. Och försärlan? Jodå, även denna gång hann han se den gulgrå stjärtvipparen invid åkanten innan den lyfte och bågflög nedströms. Kabbeleka, strömmande vatten och alar samt en sten med en försärla ovanpå. Det var en av de önskade bilderna att hitta i kameräsökaren. Inne i riset hoppade flera koltras-

tar och rödhakar siiirlade lågmält. Det tog ett tag innan försärlan åter kom inom fotoavstånd. Under tiden vikarierade en större hackspett, plötsligt satt den där bara invid sitt färska grunda hål i stammen. Efter några stackato- och kurragömmaryck på och bakom trädet, höll den sig stilla en stund och lät sig bli avbildad. Lät sig bli avbildad ...? Kanske det.

Ekorrar och grankottar, nötväckor och nötter, hackspettar och ...?

När han stoppat ner kameran och kikaren i cykelväskorna, fällt upp cykelstället för att trampa iväg, gick den brunfärgade Kalkhoffen voyager pro inte att rubba. Bakhjulet gick inte runt.

Vanu?! När han ställde den för femton minuter sedan fungerade allt. Han lyfte bakdäcket och trampade försiktigt på pedalen. Ett lätt rassel, hjulet flyttade sig några centimeter, därefter satt det obönhörligen fast. Något som låst sig? Växlarna, navet? För inte var det bromsen. Kalkhoffen var ju utrustad med skivbromsar fram och bak. Jaha ... Trycka till hårt på trampan till den trilsande hosen, eller vara systematisk och rationell? Det senare valet gav följande förklaring: mellan bakdäcket och skärmen hade något av en nöts form och storlek kilat sig fast. Ja, kilat sig fast. Ok då, men hur i herrans namn ...? Och vem och när?! En snabb koll runtom, inte en människa.

Det mest troliga. Någon har passerat på cykel och lyckats att med sitt däck träffa kanten på något som liknar en nöt som låg på cykelbanan och sedan har den sprätt iväg och fastnat just mellan hans däck och skärm. Det är den tråkiga förklaringen. En roligare version är att hackspetten klämt dit den, som betalning för fotot som den lät honom få.

Hur många livsavgörande beslut fattas på grund av en liten osannolik händelse? Carbirding istället för Ekobirding – skulle nästan kunna tro det. 🐦

LILLA SKAGEN...

DANSKT VÅRSTRÄCK NÅDDE TJÖRN

Vart tar vårens sträckande rovfågel och termikflyttare vägen när de lämnat Skagen? Efter 15 års funderande, plus några makalösa obsar från tomten, börjar Kristoffer Nilsson ana ett mönster.

TEXT: KRISTOFFER NILSSON

KRISTOFFERNILSSON6@GMAIL.COM

EN AV DE mest fantastiska sakerna med fågel-skådning är att upptäcka nya mönster. Som att stå på en udde någonstans i världen och se vad som händer. I vissa fall har jag rest långt till den udden och i andra fall har jag cyklat.

NÄR JAG BODDE i Göteborg försökte jag lägga mycket tid på att hitta mönster vid Hönö – under våren, i början av 2000-talet. Hönö var ju en välkänd lokal för havsfågelskådning vid blåsigare väder, främst under hösten, men vad som hände där i lugnare väder under våren var det inte många som visste. Ofta, när jag tog bussen ut till Hönö på morgnarna, funderade jag på var Skagens rovfåglar tar vägen. Jag var ofta vid Skagen under 1990-talet, skådade rovfåglar i maj månad och förvånades över hur få insträckande fåglar som sågs i Bohuslän. Jag tittade på kartor och insåg att Tjörn låg särskilt bra till under optimala förutsättningar vid Skagen. Då hade jag självklart ingen aning om att jag ungefär 15 år senare skulle bosätta mig just på Tjörn. Men så blev det och jag hade fortfarande Skagens rovfåglar i tankarna.

DET DÖK DOCK upp många hinder – tiden ville inte räcka till för en studie. Det var egentligen först våren 2017 jag på allvar kunde sätta mig och se vad som händer över en liten del av nordvästra Tjörn. Jag var sjukskriven och hade fått instruktioner om att försöka vara så aktiv som möjligt. Det var inte så lätt, men jag ställde ut en stol i hästarnas paddock i början av mars och satt där kortare stunder – i stort sett dagligen. Det kom inte särskilt många rovfåglar men en hel del sångsvanar, gäss och annat (för detaljer, se tabell 2, nästa uppslag).

I april började jag arbeta alltmer så då blev det inte så god bevakning. Men i mitten av maj blev jag heltidssjukskriven igen efter en enklare operation. Då bestämde jag mig för att verkligen försöka skapa en bild av insträcket av rovfåglar över en liten yta av nordvästra Tjörn.

ALLT BÖRjade EGENTLIGEN med att en svart stork, kretsade över hästhagen vid mitt hus på förmiddagen den 19 maj. Då ska jag även passa på att nämna att jag sett en stäpphökskona flyga norrut några kilometer hemifrån några dagar tidigare. Den 20 maj blev egentligen startskottet för en högre grad av bevakning från paddocken. Det började bra med en brun och en röd glada, en brun kärrhök, fem lärkfalkar (våldigt hög dagssumma i Bohuslän) och några bivråkar. Det var fina förhållanden dessa båda dagar med varma ostvindar.

”
Allt började egentligen med en svart stork som kretsade över hästhagen på förmiddagen 19 maj

Utsikten från en paddock kan ge häpnadsväckande upptäckter. Svart stork, brun glada, och en mängd lärkfalkar har dragit över Kristoffers obs-plats i vår.

Bilder: KRISTOFFER NILSSON

Sådant väder blev det tyvärr inte så ofta under perioden. Resten av maj bjöd i huvudsak på nordliga eller västliga vindar men det kom några rovfåglar ändå. Den 23 maj sågs en aftonfalkshona och 24 maj bjöd på den högsta dagssum-

man av bivråk, 18 ex, och ytterligare en brun glada. 26 maj bjöd på en stenfalk, dagen efter flög en lärkfalk norrut och ytterligare en röd glada flög söderut.

Under juni blev bevakningen allt sämre och fåglarna färre. Jag avslutade bevakningsperioden den 12 juni. Då summerade jag tiden till 78 timmar med aktivt spanande mot himlen under perioden 19 maj–12 juni, bara 17 av dessa timmar gjordes i juni. Det totala antalet rovfåglar framgår av tabell 1.

Sparvhökar, ormvråkar och tornfalkar har setts nästan dagligen men har inte räknats då flera par finns i omgivningarna. Även fiskgjusar och duvhökar är undantagna från statistiken. De ses inte lika ofta som de andra tre men bedöms i huvudsak vara samma individer som flyger över området till och från boplatserna.

Jag lärde mig att känna igen de lokala ormvråkarna och såg flera som absolut kan ha varit nyanlända från Danmark. En hårt ruggande ormvråk skapade bekymmer för mig. Jag fick ta hjälp av andra skådare med artbestämningen då den

Tjörn versus Skagen

Tabell 1. Antalet sträckande rovfåglar under perioden 19 maj–12 juni 2017 över Basteröd, Tjörn, jämfört med sträcksiffror från Skagen samma period, fritt tolkat från Dofbasen.dk.

Art	Tjörn	Skagen
Bivråk	36	137
Röd glada	2	40
Brun glada	2	13
Brun kärrhök	5	64
Aftonfalk	1	3
Lärkfalk	8	38
Stenfalk	1	22
Pilgrimsfalk	1	15

Ett område jag tror kan vara intressant är åkrarna mellan Kållekärr och Säby kile

20 maj sträckte brun glada över Basteröd. Strax därefter en röd.

Bild: KRISTOFFER NILSSON

nästan var helt mörk på vingundersidan. Jag har aldrig sett en ormvråk med sådan teckning men den såg ut som en ormvråk i övrigt. Bortsett från den gick allt att artbestämma och i många fall även ålders- och könsbestämma. Sträckriktningen hos de flesta bivråkar och lärkfalkar var nordostlig medan de flesta glador flög mot SO (det gjorde även den svarta storken).

VAD DRAR JAG DÅ för slutsats av detta? Jo, först och främst att det är underbart att sitta på en stol och spana mot himlen. Långa stunder har det inte setts några rovfåglar och då är det fantastiskt att kunna njuta av härmsångarens sång, ladusvalornas letande efter bomaterial eller starnarnas skytteltrafik till och från holkarna.

Ja, jag skulle kunna skriva så mycket om allmänna intryck från en stol i en paddock.

Därnäst är jag mer än nöjd med utfallet. Jag har suttit i en dalgång med begränsad sikt men har ändå fått en liten pusselbit till ett framtida pussel. Tiden som har lagts ned vissa dagar, exempelvis med nordvindar, kan nog diskuteras, men att lägga 6–8 timmar en dag från en lämplig utsiktspunkt i maj vid rätt väderläge kan varmt re-

kommenderas. Det borde kunna ge fin utdelning, åtminstone på nordvästra Tjörn.

Ett område jag tror kan vara särskilt intressant är åkrarna mellan Kållekärr och Säby kile. Jag tror dock inte att det jylländska vårsträcket begränsas till just denna del av den svenska kusten, utan hela Västkusten och södra Norge berörs säkert mer eller mindre. Nästa år siktar vi på den lille skrigeørn. 🦅

Sträcket tidig vår

Tabell 2. Totalsummor för ett antal arter i urval under mars månad 2017, över Basteröd, Tjörn.

Art	Antal
Sångsvan	1291
Mindre sångsvan	1
Grågås	359
Spetsbergsgås	95
Bläsgås	2
Sädgås (rossicus)	4
Röd glada	1
Havsörn	1
Trana	4
Skogsduva	25
Sånglärka	74
Trädlärka	2
Kaja	1634
Kräka	139

Kristoffer Nilsson. Bild: KARIN MAGNANDER

Id/Körkort/Visum
foton på 5 minuter

249:-
Drop in

Plexiglas förstoring
50x75 ord.pris 1245:-

Nu 995:-

Ni vet väl att som GOF-medlem
lämnar vi nu alltid

5% Rabatt på kikare/tillbehör
10% Rabatt på våra bildtjänster till Ord.Pris
(Rabatten dras av i butiken vid uppvisande av medlemskort)

Fånga ögonblicket.

Aluminium förstoring
30x45 ord.pris 550:-

Nu 395:-

Pentax handkikare

AD 9x32 WP

3995:-

SD 9x42 WP

4995:-

Kristallklar bild samt extremt
bra kontrast,
Väldigt lätta 500gr & 665gr
30 års garanti

Eld Ericson

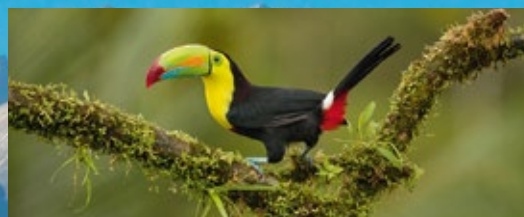
FOTO

Mölnbals Centrum - www.ericsonsfoto.se - 031-87 87 00

Nytt år... nya spännande resmål!

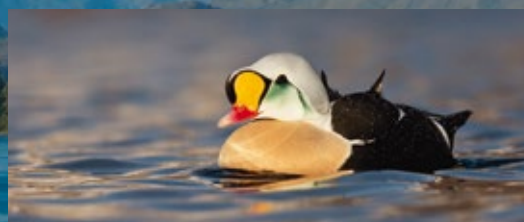
Namibia • Guldkant • Göran Pettersson

Costa Rica • Foto • Anders Blomdahl

Senegal • Richard Ottvall

Varanger • Foto • Mikael Arinder

www.avifauna.se 0485-444 45

Nordens största utbud av naturresor

AviFauna
NATURRESOR

Medlem i Svenska
Resebyråföreningen
Din trygghet

BLÅKRÅKAN

KÄNNER DOFTEN AV FARA

NÄR ETT DJUR hotas är det vanligt att det utsöndrar ett ämne som andra individer även av andra arter kan känna av. Detta ämne kan ibland vara avskräckande för predatorn och ibland används det för att meddela andra individer av samma art att en fara finns i närheten. Ett välkänt exempel på det förstnämnda är stormfågels uppstötningar av oljig magvätska på en potentiell predator. En del änder tömmer på ett liknande sätt sitt stinkande tarm innehåll över sina ägg om räven närmar sig.

INOM ORNITOLOGIN HAR DET däremot tills nyligen varit okänt om doften som en hotad individ utsöndrar vid mötet med en annan art kan påverka beteendet hos andra individer av samma art. Spanska forskare undersökte denna möjlighet 2010 i en population blåkråkor. Hos denna art stöter boungar upp en orange, illaluktande vätska när de hotas i boet och forskarna ville se om doften av denna vätska kan påverka beteendet hos föräldrarna.

Teorin är att föräldrarna tillbringar mindre tid vid mot boet när de känner doften av denna vätska då de löper risk att skadas av en predator. Forskarna bestämde sig för att undersöka tre variabler för att försöka bekräfta hypotesen: Hur länge dröjer det innan en förälder kommer till boet, hur många gånger kommer föräldrarna till holken och hur länge stannar de i holken?

HOLKARNA, DÄR BLÅKRÅKORNA HÄCKADE, målades på insidan med antingen kräk

från blåkråka eller citronsaft. Genom att filma föräldrarna både innan och efter att någon av vätskorna målats på holken kunde forskarna studera eventuella beteendeförändringar.

DE INTRESSANTA RESULTATEN visade att när holken hade målats med ungens uppstötning anlände föräldrarna senare till boet än de hade gjort innan behandlingen och de kom färre gånger. De citrondoftande holkarna däremot fick snabbara besök än kontrollholken och föräldrarna kom också oftare till dessa holkar. Någon skillnad i tiden spenderad inne i holken kunde däremot inte noteras för någon av behandlingarna.

Resultaten visade alltså att ungarnas uppstötningar signalerar till föräldrarna, håll er borta, fara kan finnas i närheten! Eller, kan det inte finnas en annan förklaring till föräldrarnas beteende? Kanske föräldrarna inte kände igen dofterna och därför var mer försiktiga. Nej, menar forskarna i så fall skulle de även ha reagerat på ett liknande sätt på citronsaften.

EN ANNAN MÖJLIGHET som tas upp är att föräldrarna känner igen sina ungar på doften och därför reagerar annorlunda när doften inte är ungarnas vanliga. Andra fåglar klarar

av att skilja sina ungar åt på doften, men sannolikt saknar blåkråkor denna förmåga då de ytterst sällan riskerar att blanda ihop egna och andras ungar. Den tredje förklaringen är att ungarnas beteende påverkas av doften av uppstötningarna vilket i sin tur påverkar föräldrarna.

Ungarnas uppstötningar signalerar till föräldrarna: Håll er borta!

nas. Men inte heller denna hypotes håller, filmerna visar nämligen att ungarna inte beter sig annorlunda före eller efter behandlingen med någon av dofterna.

ENLIGT FORSKARNA KAN RESULTATEN endast förklaras med att föräldrarna genom doften av ungarnas uppstötningar märker att en predator finns i närheten och ändrar sitt beteende för att undvika att bli skadade eller uppätta. Det var då artikeln skrevs ännu inte känt om uppstötningarna kunde avskräcka en predator från att äta upp ungarna, men 2013 publicerades en undersökning vars resultat tyder på att så är fallet (Parejo m fl.

Dofter och luktminne har större betydelse i blåkråkors liv än man tidigare anat.

Bild: BJÖRN DELLMING

2013). Denna undersökning kunde också visa att de illaluktande ämnena i uppstötningarna inte görs av fågeln själv utan kommer från dieten samt att beteendet utlöses först när ett rovdjur griper tag i blåkråkeungen.

NY KUNSKAP VÄCKER nya frågor. Som varför det är ungarna som varnar föräldrarna och inte tvärtom. Man skulle kunna tänka sig att när en förälder ser en vessla eller orm på väg mot boet så spyr den över rovdjuret för att avskräcka den från att ta sig till bohålet. När ungarna känner doften av uppstötningarna skulle deras respons då kunna bli att huka i hålet och vara tysta för att undvika upp-

täckt, om föräldrarnas uppstötningar inte hjälper och predatorn inte backar.

En annan fundering är om föräldrarna till ungar av härfågel och biätare, som också stöter upp magsaft om de störs i boet (Cramp 1985), reagerar på samma sätt som de vuxna blåkråkorna? Ännu mer intressant vore att undersöka om även föräldrarna till exempelvis en stormfågelunge reagerar försiktigt på doften av ungens uppstötningar, ungens beteende påminner om blåkråkans, men miljön där de lever är helt olik.

DENNA STUDIE HAR likt många andra under senare år visat att dofter och luktsinnet har betydelse i fåglarnas liv i motsats till

vad man tidigare ansåg. Kunskapen om luktsinnet hos fåglar har ökat stort under senare år, men mycket finns ännu kvar att utforska.

 ROBERT ENNERFELT

Referenser

- Parejo, D., Avilés, J. M., Peña, A., Sánchez, L., Ruano, F., Zamora-Munoz C, et al, (2013) Armed rollers: Does Nestling's Vomit Function as a Defence against Predators? PLoS ONE 8(7) : e68862. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0068862>
- Parejo, D., Amo, L., Rodríguez, J., and Avilés, J. M., (2012) Rollers smell the fear of nestlings Biology Letters 8(4) DOI 10.1098/rsbl.2012.0124.
- Cramp, S (ed.) (1985) The Birds of the Western Palearctic, Vol. IV.

Bild: STEFAN HAGE

SLAGUGGLA

MED KÄNSLA FÖR GLESA URSKOGAR

Folkilsken, skygg, fördold. Storskogens strimmiga bjässe är respektgivande, men inte lika barbarisk som romarna trodde. Bäst trivs slagugglan i grovstammig urskog med fri sikt.

TEXT: HAMPUS LYBECK

HAMPUS.LYBECK@GOF.NU

SA TAR VI oss an ytterligare en av den svenska fågelfaunans doldisar. I våra trakter sällan sedd och med rykte om sig att vara skygg och folkilsken. Jag talar förstås om slagugglan.

MÅNGA AV DE FÅGLAR som häckar i Sverige föredrar helt andra miljöer än de som kan erbjudas inom Göteborgs rapportområde, men ses ändå på sträck eller understundom av andra orsaker som matbrist eller tillfällig förvirring. Fåglar av nordlig övertygelse, men utan årligt återkommande instinkt för långflytt, såsom lappuggla och dalripa, har de senaste åren smugit i faggorna vid något enstaka tillfälle. Så icke storskogens strimmiga bjässe, slagugglan, som vid slagning på artportalen endast tycks förärat oss ett besök – 1989. Emellertid kan det vara så att senare observationer dolts för att inte störa fåglarna, då slagugglan hör till arter som inte automatiskt basunerar ut. Det kan också vara den enda rapporterade observationen i modern tid. Själv var jag sju år när det tilldrog sig, så jag vet inte.

I öst-västlig riktning breder slagugglan ut sig i ett bälte ungefär begränsat av 65:e breddgraden

och tajgabältets södra kant, inkluderat en liten bit av Norge, någon dryg tredjedel av Sverige och vidare bort till Kina och Japan. I Centraleuropas bergstrakter återfinns smärre reliktpopulationer.

SLAGUGGLAN SER UT ATT vara den mer allmänt förekommande kattugglans smått hotfulla (bedrägligt milt ansiktsuttryck till trots) storkusin – de har ungefär samma kroppsform, samma svarta ögon och samma typ av streckad och fläckad fjäderdräkt. Emellertid är slagugglan uppemot 20 centimeter längre – nästan 50 procent – och har en markant ljusare grundfärg mot kattugglans mörkare grå- eller rödbruna. En välväxt hona kan väga över ett kilo, medan hanen sällan kommer upp i mer än drygt hälften.

Och precis som kattugglan tillhör slagugglan släktet *Strix*, vilket inbegriper 15–20 arter beroende på hur man räknar, däribland kattuggla, lappuggla och exempelvis sichuanuggla, som förr betraktades som en underart till slaguggla men numer ses som god art av de flesta, men inte till exempel av IUCN, vilket leder till att sichuanugglan, som lever i centrala Kinas bergstrakter, ej

Att "ana ugglor i mossen" är i själva verket en förvrängning av danskans "ulver i mosen", alltså vargar i mossen.

heller kan placeras i en rödlistekategori. Namnet *Strix* brukar helt enkelt översättas ugglor, men avsåg bland romare en särskilt elakartad sorts fågel som nattetid ägnade sig åt att suga spädbarns blod.

ARTENS FULLSTÄNDIGA VETENSKAPLIGA NAMN är *Strix uralensis*, men artepitetet *uralensis* beror inte på att ugglan är extra vanlig i Uralbergen utan att den tyske naturalisten Peter Simon Pallas, som på uppdrag av akademien i Sankt Petersburg företog en sex år lång vetenskaplig expedition i Sibirien, först beskrev arten i de trakterna. Därav förhåller det sig också så att nominatformen av slaguggla är den som återfinns i Uralområdet och västra Sibirien. Den i Sverige häckande slagugglan tillhör en annan underart, *liturata*. Påfallande ofta, eftersom Linné med personal i allmänhet höll sig framme, så är ju annars de underarter som häckar i Sverige med omnejd ansedda som nominatformer och alla senare beskrivna varianter fick tillhöra andra underarter.

Slagugglan tycks ha gått Linné (för övrigt sedermera en flitig korrespondent med Pallas) förbi under dennes Lapplandsresa 39 år tidigare och konstaterades först senare som häckfågel även i Sverige. Man kan dock ana att den gode Carl, ansatt av feber och urskogens ödslighet, tänkte på an-

nat än eventuella ugglor i mossen, då han skrev: "Aldrig kan prästen så beskriva helvetet, att detta ej är värre. Aldrig har poeterna kunnat avmåla Styx så fult, att detta ej är fulare".

DE AV LINNÉ UPPENBARLIGEN hatade environgerna – slagugglans föredragna livsmiljö – är den åldriga naturskogen. Inget lockar en slaguggla mer än ett urskogslandskap (om sådant ännu finns att få) med grovstammiga träd som står lagom glest. En mörk och tät granskog faller dem inte på näbben. Företredesvis håller varje slagugglerevir också med myrar, mossar eller vattendrag som ytterligare öppnar upp, så att ugglorna kan sitta i trädriddan och spana ut över ett dukat smörgåsbord. För till skillnad från många andra ugglor är slagugglan lite mer eklektisk i dieten. Även om huvudfödan är smågnagare, i dessa fuktiga miljöer ofta vattensork, så tar slagugglan efter tillgång också för sig av exempelvis grodor, insekter, något större däggdjur samt fåglar upp till ripans storlek. Det diskuteras om slagugglans mindre kinkiga matvanor är det som gör att den mer sällan än sorkvurmande lapp- och hökugglor anträder färder söderut vid ngarkrasch. Till skillnad från den mestadels tågalevande populationen här, håller Centraleuropas reliktpopulationer till i berg med fuktig bland- och lövskog.

DET ÄR INTE BARA den allmänt rikare biodiversiteten som lockar slagugglan till gammal skog, utan det är också ett visst mått av nödvändighet. Med en så ansevärd kroppshydda kan det vara svårt att hitta tillräckligt stora lägenheter i form av hackspetthål, så högstubbar och torrakor inreds ofta till bostad. Stundom kan de gå till häckning i gamla rovfågelsbon och det förekommer också att särskilda holkar sätts upp för ändamålet. Idealet är en torraka som förblivit stående genom en eller flera skogsbränder så att kådan impregnerat splintveden, vilken då blir mer beständig mot elementens anlopp, medan kärnan förfaller till en bädd av mulm i en skorstensliknande anordning, väl lämpad för slaguggla eller en släkting i liknande storlek. Förr avverkades sådana torrakor till virkesanvändning då de väger mindre än färskt trä och lättare kunde flottas, men kan annars bli stående i hundratal år.

NAMNET SLAGUGGLA, när vi ändå är inne på häckning, kommer sig, vilket säkert många redan vet, av dess tendens, i synnerhet hos hona med uthoppade ungar, att uppträda synnerligen aggressivt mot potentiella hot. Såväl ringmärkare som svultna rovdjur och vilsekomna skogsflänörer riskerar att få känna närmare på klorna. En fältornitolog noterar att hona på bo visserligen kan anfalla från långt håll, men också ruva så hårt att hon låter sig klappas. (Hans öron och näsa ska däremot ha fått sig en om-

Aggressiv mot potentiella hot vid häckning men slagugglan kan stundtals vara fridsam.

Illustration: HAMPUS LYBECK

Slagugglan är inte lika beroende av gnagare för att överleva. Grodor, insekter och fåglar upp till en ripas storlek kan också duga.

Bild: STEFAN HAGE

gång när han försökte plocka upp henne). Finska undersökningar visar att ugglornas aggressivitet varierar beroende på födotillgång, antal ägg i boet, antal uthoppade ungar och andra faktorer, samt att de honor som är mest aggressiva också är de som får ut flest ungar i längden. Det bör emellertid noteras att japanska slagugglor tycks ha intagit någon slags zenbuddistisk hållning. De japanska ugglorna är varken kända som särskilt skygga eller aggressiva, utan häckar nära mänsklig aktivitet i både parker och trädgårdar.

EFTERSOM SLAGUGGLAN ÄR RELATIVT tillbakadragen större delen av året och i Sverige inte verkar ha varit känd för vetenskapen förrän tidigast i slutet av 1700-talet, så är det inte så förvånande att det är ganska magert på den folkloristiska fronten rörande arten specifikt. Däremot är det inte svårt att spekulera i vilken roll de större ugglorna kan ha haft i mytbildning kring troll, häxor, skogsrån, vittor och så vidare. Ugglor i allmänhet har däremot fått viss uppmärksamhet; hos de gamla grekerna betydde ugglor visdom, lycka och seger, säkerligen beroende på Atenas koppling till minervaugglan, medan romarna bara såg ugglor som symboler för svartkonst och otur. Ugglors hönande bringade i det antika Rom olycka över hus-

hållet och enda sättet att göra sig kvitt dylika förbannelser var att fånga in och döda den "skyldiga" fågeln och spika upp den på det olycksdrabbade husets dörr.

I delar av arabisk kultur bringar till och med utbildningar av ugglor olycka över den som är oförsiktig, medan vi från Skottland lär att en buljong på ugglor var ett botemedel mot kikhosta. Det kända uttrycket "ana ugglor i mossen" är i själva verket en förvrängning av danskans "ulver i mosen", alltså vargar i mossen, som finns belagt sedan åtminstone 1600-talet. Troligen har förvrängningen befasts av en gammal föreställning om att mördade barn som begravdes i skogen förvandlades till "mossugglor".

FÖR ÖVRIGT BETRAKTAS denna Hälsinglands landskapsfågel globalt sett som livskraftig. Dess utbredning i världen klassas som stor och världspopulationen kanske så stor som 10 miljoner individer, varav uppemot en halv miljon i Europa. Här i Sverige får vi förmoda att den hankar sig fram någorlunda så länge de inte regelmässigt börjar dyka upp på sydligare breddgrader. Ibland kan det således vara bra att inte se fåglar. Vi får helt enkelt packa hjälmen och försiktigt besöka dem på plats istället. 🦉

En mörk och tät gran-skog faller dem inte på näbben.

GALTERÖ

–UTPOST DÄR NÄSTAN ALLT KAN HÄNDA

Längst ut i nordväst med huvudet ut mot Vinga ligger den – pärlan i Göteborgs södra skärgård. För Robert Ennerfelt är Galterö en av de främsta lokalerna i rapportområdet.

TEXT : ROBERT ENNERFELT

ROBERT.ENNERFELT@GOF.NU

OMDET ÄR det vackra landskapet, eller känslan av att nästan allt kan hända som gör att Galterö har en särskild plats i mitt hjärta vet jag inte. Oavsett anledning så är Galterö värd fler besök.

BESÖKAREN MÄRKER SNABBT att hus och träd nästan helt saknas på ön. Att bebyggelse saknas kan vi tacka den militära verksamheten för. Galterö var och är än idag ett övningsområde. Runt hundra får betar på ön och håller den på så sätt öppen. Naturvårdsföreningen på Brännö hjälper till genom att

bränna ljung och röja bort buskar. Det öppna landskapet passar många sällsynta växter, däribland granspira och ljungögontröst. Även insektslivet är intressant med flera hotade skalbaggsarter, sexfläckig bastardsvärmare, silversmygare med mera. Detta har lett till att ön idag är skyddad som naturreservat.

FÅGLAR PÅ VÅREN: Det västliga läget innebär att skärgården och följaktligen Galterö utgör det första landområde flyttfåglarna från Danmark möter. Kanske inte så konstigt att GOF i många år anord-

I Brandnäsvisken kan man hitta myrsnäppa och andra arktiska vadare.

Bild: ROBERT ENNERFELT

De grunda stränderna runt Galterö passar perfekt för smalnäbbad simpsnäppa.

Bild: LENNART HANSSON

Törnskata.

Bild: BJÖRN DELLMING

Stenskvätta.

Bild: BJÖRN DELLMING

nat vårexkursioner till södra skärgården. Tobisgrisslor häckar på Vasskären nordväst om Galterö huvud och silltrutar bor på Danska liljan ytterligare en bit västerut. Ett span bort mot dessa öar är givet under våren.

Tidigt på våren återvänder typiska arter som strandskata, tofsvipa, ängsplärka och sånglärka. Lite senare brukar en del trastar ses på ön och bland dessa en del ringtrastar. Senare under våren anländer tropikflyttare som stenskvätta, törnsångare, ärtsångare med flera och har man tur sitter blåhaken i en videbuske. Rariteterna som setts på våren innefattar arter som ägretthäger, tereknsnäppa och svarthakad buskskvätta.

FÅGLAR PÅ SOMMAREN: Som fågelokal är Galterö bäst känd som Göteborgs främsta lokal för rastande vadare. Brandnäsvisken och Kulmesund erbjuder mest mat åt vadarna. Kulmesund bjuder ofta på fler individer än Brandnäsvisken, men här ses å an-

dra sidan fåglarna på närmare håll. Häckfåglarna är de väntade: stenskvätta, gök, sånglärka, ängsplärka, hämpling et cetera. Flockar av vitkindade gäss med sina ungar kommer till Galterö från de kringliggande skären, där de häckar, och födosöker. Vikarna på ön lockar inte bara till sig vadare utan även badsugna människor, ett besök på morgon/kvällen är att rekommendera om man vill se ostörda fåglar. Rariteter som setts under sommaren är rosenstare, amerikansk tundrapipare, höksångare och biätare.

FÅGLAR PÅ HÖSTEN: Hösten är likt våren en bra tid för rastande fåglar på Galterö. Efter sommarmånadernas adulta vadare fylls Brandnäsvisken och Kulmesund av juvenila vadare. Tättingar lockas också till Galterö och lappsparv är inte svår att få syn på. Rovfåglar besöker också Galterö, bland de mer intressanta hör stenfalk och blå kärrhök. Trots att Galterö är den västligaste ön i Göteborgs södra

Bland rariteter kan jaktfalk, alförrädare, större pip-lärka och tofslärka nämnas

Karta: BJÖRN DELLMING

Kulmesund i söder och Brandnäsvisken i norr är givna ställen att spana efter vidare.

Nära Galterö huvud kan snösparv och vattenpiplärka rasta vintertid. Här kan även jaktfalk dra förbi.

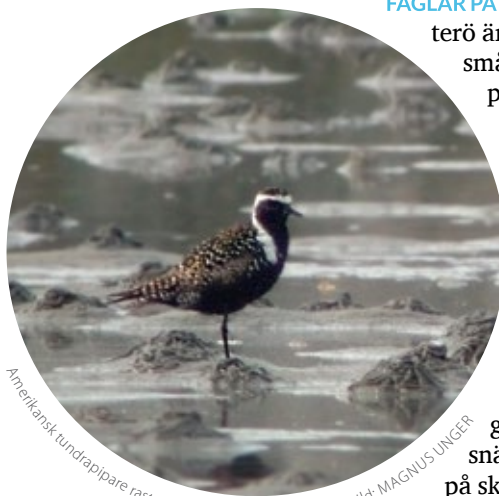
skärgård ses sällan havsfåglar från ön. Vinga ligger rakt väster om och blockerar antagligen vägen för litor och stormfåglar. Bland rariteter kan jaktfalk, alförrädare, större piplärka och tofslärka nämnas.

tern är praktejder, svartnäbbad islom, jaktfalk och svarthakad buskskvätta.

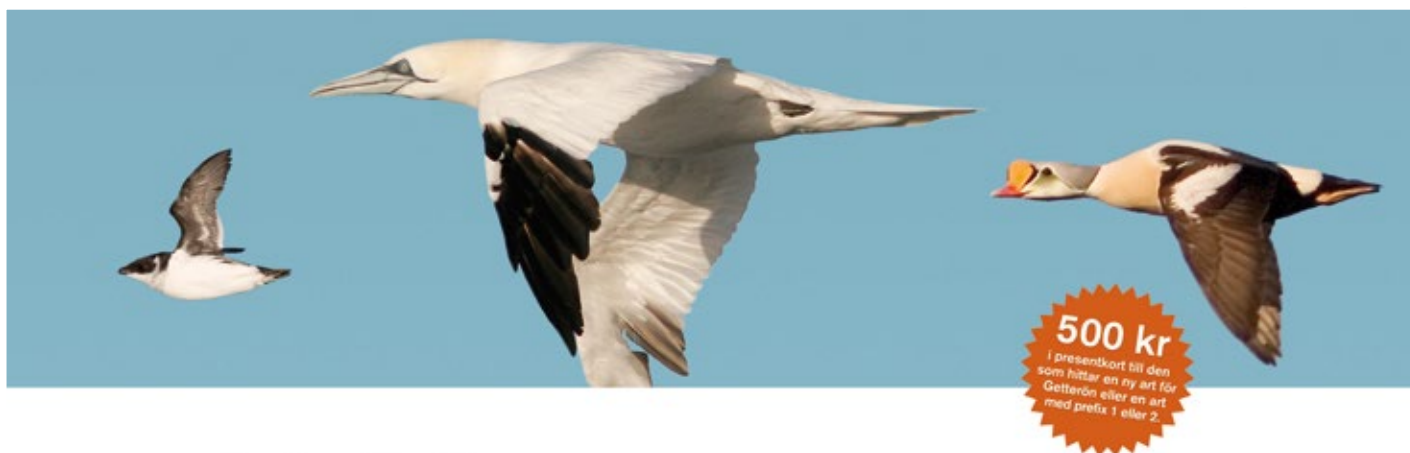
HITTA HIT: Spårvagn 11 eller 9 (sistnämnda under sommaren) från centrum till Saltholmen eller buss 114 från centrum till Saltholmens brygga. Bilburna parkerar lämpligen på Långedragets parkering eller på parkeringen vid Käringberget och tar vagnen ut. Det är i stort sett omöjligt att hitta en parkeringsplats på Saltholmen. Båt tar man lämpligen till Brännö Rödsten.

Efter att du klivit av båten är det bara att följa huvudvägen (Rödstensvägen/Husviksvägen) tills du har affären på vänster hand. Några meter fram på höger sida ligger då Galterövägen som leder ut till Galterövägen. För några år sedan tog Galterövägen slut vid de sista husen, men nu fortsätter den bred och fin ut till bron mellan Brännö och Galterö. På öarna i södra skärgården är biltrafik förbjuden, här gäller det alltså att cykla eller gå. På Galterö finns inga vägar, däremot en markerad stig som leder runt ön samt, av fåren, upp trampade stigar. 🦋

FÅGLAR PÅ VINTERN: Vintern på Galterö är framför allt ändernas och småfåglarnas tid. Bland kniporna, ejdrarna och skrakarna utanför Galterö huvud kan arter som sjöorre, smålom och alkor ses. Småfåglarna utgörs av arter som snösparv, steglits, trastar och piplärkor. Att få syn på en vattenpiplärka är inte helt ovanligt. När du ändå letar vattenpiplärka, glöm inte att spana in skär-snäpporna som gärna rastar på skären runt Galterö huvud. Rariteter som har setts under vin-

Amerikansk tundrapipare rastade i Kulmesund 22 juli 2003. Bild: MAGNUS UNGER

Getteröbutiken

Getterön är en av Sveriges bästa lokaler för fågelskådning. I vår butik finns massor av kikare, böcker och annat som fågelskådare och naturälskare behöver. Café, konferenslokaler och butik har öppet alla dagar under vår, sommar och höst. På vintern har vi öppet fredagar och helger.

Getteröbutiken

Öppet 10.00–16.00 • Lassavägen 1, 432 93 Varberg
Tel. 0340-875 10 • www.getteron.com

WEBBHOLK

**Live direkt från
din fågelholk ut
på internet.**

**Direkt till
mobilen, datorn,
läsplattan, var du
än befinner dig i
världen.**

www.masen.com

Färgkamera

Live video

Trådlös

IR-ljus

E-post

Ljud

FTP

PoE

Tel: 040-120 170

Exkursionsinfo

FÖRANMÄLAN: Anmälan ska alltid ske via e-post till resor@gof.nu, även om resan har anmälningsavgift. Skicka ett separat mejl för varje exkursion som du anmäler dig till och skriv exkursionsnamnet som ärende. Ange resmål, namn på samtliga deltagande personer, telefonnummer och om du kan ställa upp med bil. För ungdomar upp till 26 år ska också anges födelsedata. OBS! För LadyBirds och Vardagsaktiviteter gäller andra regler, se info i resp program.

ANMÄLNINGSavgift: Ev anmälningsavgift ska betalas in på plusgiro 470 06 96-0. Det går även bra att använda Swish till nummer 1232682326. Datum för inbetalad avgift avgör turordning vid fulltecknad resa. Avgiften återbetalas om resan blivit fulltecknad, inställd eller om avanmälan sker före sista anmälningsdag samt vid senare avanmälan om ersättare finns. För övriga exkursioner betalas inget i förväg.

PRIS: Avgiften insamlas i allmänhet under exkursionen. För ungdomar upp till 26 år ges en rabatt på 25 % på dags- och helgexkursioner. I priset är en "naturskatt" på 5 %, dock minst 20 kr, inkluderad. Naturskatten går i sin helhet till GOF:s fågelskyddsfond. För bilresor används en bilkostnad av 18:50 kr/mil. Vid bussresor är priset beroende av antalet deltagare.

SAMLING: Om inget annat anges samlas vi vid Göteborgsoperan, Christina Nilsson gata.

ANSLUTNING/UPPHÄMTNING: Anslutning/upphämtning kan ske utefter färdvägen, efter överenskommelse med exkursionens kontaktperson.

TAG MED: matsäck och lämpliga kläder, samt vid resa med övernattning, som vanligen sker på vandrarhem, lakan och handdukar.

ÅTERBUD: Sena återbud lämnas till exkursionens kontaktperson eller på GOF:s telefonsvarare, 031-49 22 15, vilken oftast avlyssnas dagen före avresa.

ÖVRIGT: Alla deltagare förutsätts utnyttja exkursionens färdmedel och övernattning. Undantag från detta kan bara medges om resan inte däri genom fördyras för övriga deltagare. För övriga upplysningar vänd dig till exkursionens kontaktperson.

EXKURSIONER OCH RESOR

Följ gärna med oss på våra trevliga exkursioner! Vi anordnar kortare turer till hemmalokaler, heldagar på Västkusten och längre resor till mer avlägsna platser. Information om hur du anmäler dig, vad du bör ta med dig, pris, och annat du behöver veta hittar du i rutan till vänster. Utöver det ordinarie programmet har vi också utflykter för dig som är ledig på vardagarna (se rubriken **VARDAGSAKTIVITETER). Nätverket för GOF:s kvinnor, **LADYBIRDS**, drar fortfarande ut i fält då och då – se nedan. Kontakta annalena.ringarp@gof.nu om du vill vara med!**

GALTERÖ

LÖRDAG 23 SEPTEMBER

Häng med till Galterö på en spännande septembervandring. Ön är en av de bästa lokalerna för rastande vadare i Göteborgsområdet. Även lite mera ovanliga sydsträckande arter som lappspärv och rödstrupig piplärka har dykt upp på tidigare exkursioner. Totalt blir det en vandring på 8-9 km. Båt från Saltholmen till Brännö Rödsten avgår ca 06.30. Samling vid färjan tio minuter före avgång. Exkursionen är öppen även för icke medlemmar.

LEDARE: Roger Eskilsson. **PRIS:** 20 kr. **ANMÄLAN:** Ingen. **KONTAKTPERSON:** Anna Lena Ringarp (070-827 93 76).

SMITHSKA UDDEN

SÖNDAG 24 SEPTEMBER

En sträcklokal behändigt belägen i stadens sydvästra utkant. Finkar, piplärkor och mycket annat brukar passera här. För allmänna kommunikationer ta buss 93 från Frölunda Torg ca 06.30 till ändhållplatsen Näsbovägen. Gå sedan 100 meter västerut och följ Smithska Vägen till dess slut. Samling Smithska uddens P-plats kl 07.00.

LEDARE: Lars Hellman. **PRIS:** 20 kr. **ANMÄLAN:** Ingen. **KONTAKTPERSON:** Stig Fredriksson (070-330 28 16).

ÖLAND

TORSdag 5 OKTOBER – SÖNDAG 8 OKT

I år återgår vi till vecka 40 för vår

höstresa till Öland. Om det är bättre än veckan innan för de östliga rara sångarna återstår att se, eftersom det alltid finns en liten variation mellan de olika arterna. Som vanligt denna tid är dock luften fylld av sydflyttande fåglar med dominans av de vitkindade gässen. Med lite tur kan kanske en rödhalssad gås dyka upp. Vi åker gemensam buss och bor tre nätter på Ottenby vandrarhem. Vi har bokat skolhuset på gården samt ytterli-

Bild: LEIF JONASSON

gare några rum. Avresa torsdag kl 14.00 med hemkomst söndag em/kväll. I priset ingår s k naturskatt med 5 procent.

LEDARE: Uno Unger. **PRIS:** Ca 1 900 kr. **ANMÄLAN:** Senast 1/9 med 500 kr. **KONTAKT (EJ ANMÄLAN):** Maria Eriksson (070-539 59 10).

FÅGELCENTRALEN

LÖRDAG 21 OKTOBER

En gång var detta den stora räddningsstationen för pilgrimsfalk i Västsverige. Denna uppgift slutfördes med gott resultat. Sedan har arbetet fortsatt med inriktning på att ta hand om och rehabilitera skadade fåglar. Detta arbete pågår alltjämt. Tommy har varit med hela tiden. Han berättar om då och nu och visar aktuella invalider i burarna. Antal deltagare är begränsat till 30 personer. Vi träffas vid busshållplatsen Ragnhildsholme 11.00, där även bilar kan parkeras. Därefter gör vi en vandring till Fågelcentralen på gården Tullare Hög.

LEDARE: Tommy Järås. **PRIS:** 20 kr. **ANMÄLAN:** senast 14 oktober. **KONTAKTPERSON (EJ ANMÄLAN):** Stig Fredriksson (070-330 28 16).

TORSLANDAVIKEN

LÖRDAG 11 NOVEMBER

Vi gör en vandring runt viken som tar ca tre timmar. Vid denna tid på

året kan man hoppas på bland annat berglärka, bergand och salskrake. Vår exkursionsledare Kåre Ström som under många år arbetat med att rädda denna högtintressanta fågellokal kan dessutom berätta om utvecklingsplanerna för Torslandaviken. Vi samlas 09.00 vid parkeringen till golfanläggningen, Viktor Setterbergs väg 5, Torslanda, ca 20 min gångväg från Amhults resecentrum om du reser kollektivt.

LEDARE: Kåre Ström. **PRIS:** 20 kronor. **ANMÄLAN:** senast 9 november. **KONTAKT (EJ ANMÄLAN):** Mats Bjersing (070-846 75 97).

HALLANDSKUSTEN

SÖNDAG 26 NOVEMBER

Halland brukar så här års kunna bjuda på trevliga övervintrare såsom snöspärv, berglärka och vinterhämling. Vi stannar på ett antal kustlokaler och gör kanske, beroende på tid och fågeltillgång, även någon avstickare inåt landet. Vid Lis Mosse brukar alltid finnas övervintrande rovfåglar. Vid tillräckligt många anmälningar åker vi gemensam buss. Avresa 07.00 med hemkomst sen eftermiddag.

LEDARE: Uno Unger. **PRIS:** Ca 200 - 250 kr vid buss-transport. **ANMÄLAN:** Senast 11/11. **KONTAKT (EJ ANMÄLAN):** Berndt Lindberg (073-693 81 00).

SLOTTSSKOGEN

SÖNDAG 3 DECEMBER

Vi gör en rundvandring i Slottsskogens dalar när det är som flest fåglar i denna stadspark. Vi genomsöker andflockarna i dammarna och hoppas att kråkorna upptäckt någon duvhök eller berguv. Samling vid Linnéplatsen 13.00. Räkna med en promenad på ca två timmar.

LEDARE: NaturStig Fredriksson. **PRIS:** 20 kr. **ANMÄLAN:** Ingen. **KONTAKT (EJ ANMÄLAN):** Anne-Lis Krantz (073-364 93 00).

JONSERED

SÖNDAG 10 DECEMBER

Jonsereds gamla industriområde runt Sävåen är välkänt bland fågel-skådare. Här kan man se strömstare, försärla och kungsfiskare såväl under sommaren som vintern. Vid denna tid på året finns det även en och annan norsk strömstare här, vilket konstaterats genom märkning med färgringar. Vi gör en rundvandring i området

BILDGÅTAN

Som vanligt är Bild 1 lite lättare och visar en regelbundet förekommande art i Sverige. Bild 2 är tänkt att utgöra en lite större utmaning, och behöver inte vara anträffad i Sverige – men väl i Europa. Svar och förklaringar finns på insidan bakpärmerna. Lycka till!

TEXT OCH BILDER: OLA BÄCKMAN

BILD 1 - ART?

BILD 2 - ART OCH ÅLDER?

och träffas vid pendeltågsstationen Jonsö 10.00. Bilparkering finns alldeles intill.

LEDARE: Björn Andreasson. PRIS: 20 kr. ANMÄLAN: Ingen. KONTAKTPERSON (EJ ANMÄLAN): Stig Fredriksson (070-330 28 16).

GÖTEBORGS VINTERRUNDA

FREDAG 6 JANUARI (TRETTONDAGEN)

Som traditionen bjuder "gör" vi Göteborgstrakten på trettondag jul. Vart vi åker beror dels på väderläget dels på vad som setts de senaste dagarna. Det kan bli hamnen, Sävda mynning, Torslandaviken eller någon annan för dagen intressant plats. Samåkning i bilar med avresa 08.30. Exkursionen avslutas senast vid 15-tiden.

LEDARE: Uno Unger. PRIS: 50 - 100 kr. ANMÄLAN: Senast 29/12. KONTAKT (EJ ANMÄLAN): Gunilla Jarfelt (070-608 10 09).

VARDAGS-AKTIVITETER

Torsdagsutflykter till kända och okända platser, ingen anmälan, frivillig naturskatt, mycket fågel, en del bekanta, fikapaus på vacker plats. Vid samåkning delar vi på bilkostnaden 18:50 kr/mil och bil. Om ingen guide anges guidar vi själva. Kontrollera alltid på www.gof.nu om programmet har ändrats. Där finns också rapporter från en del tidigare vandringar, liksom hos www.naturstig.se. Kontakt: Stig Fredriksson, telefon 0703-30 28 16.

GETTERÖN HELDAG

TORS DAG 7 SEPTEMBER

Här finns inte bara Naturcentret, Getterön är så mycket mer, inte minst den här tiden på året. Samåkning för bilister från Västra Frölunda kyrka, kl 08.00. Samling kl 09.00 på parkeringsplatsen vid Naturum Getterön.

GUIDE: Reino Andersson.

DELSJÖRESERVATET

TORS DAG 14 SEPTEMBER

Vandring ca 7 km på småvägar och lättgångna stigar förbi några av sjöarna. Kanske sträcker det lite tättingar och annat över bergen. Samåkning för bilister från Frölunda kyrka kl 07.30. Hpl Spåntorget, följ Smörslottsgatan söderut ca 700 m. Samling vid P-platsen vid Härlanda tjärn kl 08.00.

GUIDE: Lars Hellman

VÄLEN

TORS DAG 21 SEPTEMBER

Liten vandring vid den mest välbevakade fågellokalen i vårt område, med en av de flitigaste bevakarna vid viken. Hpl Kannebäck. Samling vid fågeltornet kl 08.00

GUIDE: Uno Unger

RÖRDALEN/TROLLSJÖN

TORS DAG 28 SEPTEMBER

Vandring på Vättlefjälls skogsstigar, i något kuperad terräng. Grova skor rekommenderas. Samling kl 10.00 vid hpl Jennylund i Bohus för samåkning.

GUIDE: Pelle Dalberg

BUNKETORP

TORS DAG 5 OKTOBER

Ett lättvandrat men backigt område av orörd karaktär vid Lindome. Samåkning från Frölunda kyrka med avresa 09.45. Pendeltåg till Lindome station, byte till buss 762 till Bunketorp. Vi ses vid Bunketorps (OK Uvens) parkering kl 10.00.

GUIDE: Åke Rosén.

MÖNSTER

TORS DAG 12 OKTOBER

Vi besöker Onsalalandets sydvästligaste udde, som vid gynnsamt väder drar till sig en hel del sträckande fågel, inte minst tättingar. Vandring ut till lotsutkiken, 4 km fram och åter. Samling vid Frölunda kyrka kl 07.00 för samåkning. Från vägen Mariedal - Gottskär tag Häcklehagsvägen mot Orrevik. Efter 3 km tag vänster på Mönstervägen till liten P-plats vid vägens slut, där vi samlas kl 07.45.

GUIDE: Lars Hellman.

Bild: LEIF JONASSON

HÖKÅLLA

TORS DAG 19 OKTOBER

Traditionell beckasinpromenad vid sedvanlig tid, på en plats där det finns gott om dessa sumpfåglar. Då

vi rör oss i våtmarker rekommenderas stövlar för denna aktivitet. Hpl Lillhagsparken södra, bilparkering i backen. Samling vid Lillhagsparken 19 kl 09.00.

GUIDE: John Thulin.

SENHÖST PÅ TJÖRN

TORS DAG 26 OKTOBER

Vi samlas vid Myggenäs korsväg, "Porten till Tjörn", kl 10.00. Vi kanske börjar på Klädesholmen, med flera av ytterskärsgårdens arter som alfågel, lommar, toppskarv, tretåig mås, alkor och skärpiplärka. Breviks kile kan bjuda på sjöorre, svarta och dvärgbeckasin. Som avslutning besöker vi någon plats med utsikt över Stigfjorden, Bohusläns kanske bästa lokal för havsörn. Lommar och doppingar ses regelbundet och knipflockarna kan vara imponerande. När det börjar skymma är vi tillbaka där vi började och har åkt "Tjörn runt". Samåkning från Bäckebols köpcenter kl 09.00.

GUIDE: Per Undeland.

SLOTTSSKOGEN

TORS DAG 2 NOVEMBER

Fågelmatningen har börjat, sponsrat av din egen förening, den besöker vi. Vi går ett litet varv mellan damarna och besöker matningen i Azaleadalen. Samling kl 10.00, Lilla dammen nära lekplatsen Plikt.

GUIDE: Stig Fredriksson.

GUNNEBO, STENSJÖN

TORS DAG 9 NOVEMBER

Samling kl 10.00 vid parkeringen där Stålloppet rinner ut i Stensjön.

Där har andfåglar börjat samlas inför övervintringen. Har vi tur så får vi kanske se stjärtnes i mestågen. I mån av tid kan det också bli ett besök vid Grevedämnet för att se på strömstarar. Hpl Kristinedal.

GUIDE: Berndt Lindberg.

BOTANISKA TRÄDGÅRDEN

TORS DAG 16 NOVEMBER

Fågelmatningen har börjat, sponsrat av din egen förening, den besöker vi. Vi kompletterar med en liten vandring i kanten av Änggårdsbergens naturreservat. Samling kl 10.00 vid ingången till Botaniska trädgården.

GUIDE: Ingrid Hammarström.

SISJÖNS FÅGELMATNING

TORS DAG 23 NOVEMBER

Fågelmatningen har börjat, sponsrat av din egen förening, den besöker vi. Det kan nog bli tid till ett litet varv i skogen också. Hpl Askims Svartmosseväg. Samling vid parkeringen vid Askims scoutstuga kl 10.00.

GUIDE: Lisbeth Eliasson.

BRUDAREBACKEN

TORS DAG 30 NOVEMBER

Fågelmatningen har börjat, sponsrat av din egen förening, den besöker vi. Det kan nog bli tid till ett litet varv i skogen också om inte det sena höststräcket lockar. Samåkning från Frölunda kyrka med avfärd kl 09.30, samling på parkering vid Backen kl 10.00.

GUIDE: Leif Jonasson.

TORSLANDAVIKEN

TORS DAG 7 DECEMBER

Fågelmatningen har börjat, sponsrat av din egen förening, den besöker vi. Här finns förstas mycket annat att se, kanske har salskraken anlant? Samling kl 10.00 vid Maxi Amhult varifrån vi tillsammans vandrar över Öckeröleden till matningen.

JULFEST EKLIDEN

TORS DAG 14 DECEMBER

Vi fortsätter senhöstens fågelbordsvandringar genom att besöka vårt eget fågelbord vid Villa

Kom och diskutera GOF:s framtid!

Vad bör GOF vara? På årsmötet i vår förening den 2 april 2017 vållade den frågan livlig debatt. Styrelsens förslag till stadgeändring syftade till ökad integrering med riksföreningen Sveriges ornitologiska förening - Birdlife Sverige.

Konsekvenserna av förslaget ansågs inte tillräckligt utredda och en arbetsgrupp bildades. Dess uppgift blev att utreda framtida kontakter mellan GOF och riksföreningen. Arbetsgruppen har även bestämt datum för diskussionsmöte då organisationsfrågan skall behandlas. Välkommen till detta möte!

Tid: Söndag 19 november kl 18.30.

Plats: Naturhistoriska museet i Slottsskogen.

Ekliden. Det är final efter vår tionde (!) säsong. Det blir förstas mat, dryck och bildvisning, kanske också någon film och oväntade upptåg. Start kl 10.00.

MÅNDAGAR PÅ EKLIDEN

Varje måndagskväll är det öppet hus i vår föreningslokal Villa Ekliden på Södra Dragspelsgratan 32 i Västra Frölunda.

Välkommen in på en kopp kaffe och trevligt fågelprat med andra i föreningen! Följande måndagar är det bildvisning kl 19.00.

FÅGELLOKALER I LERUMS KOMMUN

MÅNDAG 18 SEPTEMBER

Fågellokalerna inom Lerums kommun finner man längs de två dalgångarna; längs Sävåen respektive Lärjeån. Genom Lärjeåns dalgång sträcker flyttfåglar både vår och höst. Sträckfågelräkning har gjorts i Hjällsnäs under många år i september. Sjöfåglarna dras till de stora sjöarna i kommunen: Mjörn, Aspen, Sävåälven och Ömmern. Under kalla vintrar söker sig många sjöfåglar till Sävåen. Skogsfåglar kan man träffa på i Vättlefjäll, Risveden och Härskogsområdet. Flest rapporter på Artportalen görs från Stålebo våtmark i Tollered, Hjällsnäsaviken i Gråbo och Huvden i Sjövik. Barbro Andreasson känner dessa lokaler och flera ändå.

NÄRKONTAKT MED SLAGUGGLOR

MÅNDAG 16 OKTOBER

I trakten av Sala finns idag, tack vare uppsättning av holkar och

ovanligt god tillgång på sork, landets kanske tätaste population av slagugglor. Projektet har många vinnare: ugglorna, bönderna och skogsägarna (mindre sorkskador) och turistnäringen. Området lockar idag skådarturister från hela Europa. Ulla Arnberg med några vänner åkte dit i våras för att få se märkning av slaguggleungar. Hon berättar också om mycket annat i fågelväg de hann se på vägen, bl a vid Kvismaren och i Svartådal.

HÄRJEDALENS NATUR

MÅNDAG 20 NOVEMBER

Välkommen till Härjedalen! Stig Karlsson ger en härlig bild av Sveriges högst belägna landskap. Vi får besöka berget Flatruet med en betagande natur som presenterar bl.a. fjällripa, blåhake, tretåig mås och dubbelbeckasin.

GOF I POLEN

MÅNDAG 11 DECEMBER

Rudi och Berndts första utlandsresa för GOF gick till Polen 2005. Vi tycker det var dags att åter stifta bekantskap med naturen i Östra Polen, med sina ädellövsskogar och våtmarker. Främst lockar förstas de

olika hackspettarterna men även de olika kärrtärnorna och specialiteten vattensångare är härliga att uppleva. Rudi Jelinek visar bilder från resan maj 2017.

FÖREDRAG PÅ MUSEET

GOF:s föredragskvällar på Naturhistoriska museet vid Linnéplatsen hålls oftast första söndagen i varje månad, men kontrollera alltid i programmet. Kaffe med tilltugg finns i pausen till facit pris och trevligt fågel-snack. Välkommen, alltid klockan 18.30!

MEDLEMMARNAS AFTON

SÖNDAG 3 SEPTEMBER

Vi är många som fotograferar fåglar. Här får du nu en möjlighet att visa dina vackra, fula eller ovanliga fågelbilder på höstens första GOF-möte. Kontakta Stig Fredriksson, 070 - 330 28 16. Vi hoppas på flera olika bidrag som kan ge en spännande blandning.

DET STORA FÅGELÄVENTYRET

SÖNDAG 1 OKTOBER

Följ med bakom kulisserna till inspelningen av Det stora fågeläventyret. Vad var det för ett program egentligen? Varför var det så konstiga tävlingar? Varför blev det ingen uppföljare? Niklas Aronsson, redaktör för Vår Fågelvärld, som tävlade tillsammans med artisten Vanessa Falk berättar allt om några hektiska veckor i augusti 2016.

GOF I COSTA RICA

SÖNDAG 5 NOVEMBER

På grund av det stora intresset för GOF:s första resa till Costa Rica blev det inte bara en utan två resor. Kom och se vad vi upplevde under dessa veckor i januari/februari 2017 bland quetzaler, trogoner och andra färgglada fåglar och njut av Rudi Jelineks bilder.

VARDAGSLEDIGA

SÖNDAG 3 DECEMBER

En av föreningens mer välbesökta verksamheter på senare år är vad

Studie
främjandet

GOF:S FÖREDRAG, EXKURSIONER
OCH STUDIECIRKLAR ARRANGERAS
I SAMARBETE MED STUDIEFRÄMJANDET
I GÖTEBORG

WWW.STUDIEFRAMJANDET.SE

SVALBARD 12-22 juli 2018 – intresseanmälan

Halvvägs mellan Norges fastland och Nordpolen ligger Svalbard, en av världens mest storslagna vildmarker. Under sommarmånaderna lyser midnattssolen över gnistrande glaciärer, packis och dramatiska bergskedjor och en kryssning genom denna storslagna natur gör ingen resenär obekörd.

Svalbard är inte ett av världens artrikaste områden men under 2016 sågs i alla fall 87 fågelarter. Normalt under en 10-dagars resa ses mellan 30 och 50 arter. Utöver fåglar finns även goda chanser att se isbjörn, valross, polarräva, sälar, knölval, vitval och kanske blåval.

Detta blir GOF:s andra resa till Svalbard. Vid den förra resan 1985 kombinerade vi båtresan med vandringar och tältade. Nu blir det en båtresan. Vi reser med Sea Endurance, (PolarQuest) som har mångårig erfarenhet av resor i Arktis. Med båten följer också kunniga guider.

Beroende på väder, vind och isförhållanden är det tänkt att vi skall ta oss runt Svalbard och hoppas nå Vitön i öster. Vi kommer att vara i området under den intensiva men korta sommaren. Isen släpper sitt grepp om öar och fjordar vilket gör att vi kan komma långt österut i arkipelagen. I havet visar sig valar och på land blir allt större områ-

Bild: HENRIKHAANING NIELSEN

Det finns goda chanser att se isbjörn under resan.

den snöfria, vilket gör landstigningar möjliga. När tillfälle ges och vi ser något intressant gör vi strandhugg. Under denna tid är också blomprakten enastående. Båtresan startar och avslutas i Longyearbyen. Vi bor i 4-bäddshytter men det finns även möjlighet att få 2-bäddshytt. Alla hytter har dusch och WC. I priset ingår alla måltider, utflykter och ilandstigningar samt erfaren expeditionsledare.

I priset ingår inte flyg till/från Long-

yearbyn, reseförsäkring, dricks eller personliga utgifter för dricka från bar och shopping ombord. För flyg Oslo-Longyearbyen och anslutningståg/buss får man räkna med ca 5 000 kr. Vi ordnar gemensam bokning när gruppen är klar.

Alla deltagare får en utförlig information om resan, sjösäkerhet, utrustning mm och vi ordnar en gemensam träff med representanter från PolarQuest, som visar bilder och berättar om upplägget.

Priser: Vi räknar med ett pris på 48 000 kr per person vid boende i 4-bäddshytt och 64 000 kr per person i 2-bäddshytt. Priserna är baserade på gruppbokning med 15 deltagare. Tycker ni detta verkar intressant, anmäl er genast till Rudi eller Berndt enligt nedan. Meddela då också om ni önskar 2-bäddshytt.

Rudi Jelinek, 070-388 46 30, rudijelinek@gmail.com

Berndt Lindberg, 073-693 81 00, berra.lindberg@gmail.com

som har kommit att kallas Aktiviteter för vardagslediga. De äger rum på torsdagar och hittills har fler än 5 300 personer besökt mer än 100 fågellokal i Västsverige.

NaturStig, som varit med sedan starten, visar bilder på människor och fåglar, berättar anekdoter och ger en del statistik från de hitintills 365 torsdagar som vardagslediga varit ute och spanat.

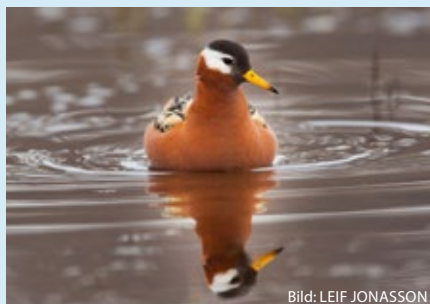

Bild: LEIF JONASSON

Brednäbbad simsnäppa.

STUDIEVERKSAMHETEN

Anmäl dig till någon av våra studiecirklar och lär dig mer om fåglar tillsammans med likasinnade!

VADARKURS
VINTERN 2017

För att pejla intresset för fortsatta vadarkurser, under några teoretiska vardagskvällar i vinter, vore vi tacksamma för en intresseanmälan redan nu. Hör av dig till Leif via e-post, leif.jonasson@gmail.com

Reino Andersson,
Leif Jonasson

Ett 150-tal kom till Välen

Den börjar bli en tradition nu, Fågelskådningens dag vid Välen i västra Göteborg. Precis som förra året blev dagen lyckad, med 150-talet besökande, många deltagande i poängpromenaden och god åtgång av grillad korv. (Vädret hjälpte till också!)

Det var stort intresse för Anette Ungers fjäderutställning och många fick hjälp av erfarna skådare i tornet. Samarrangör var som vanligt Västra Frölunda Naturvårdsförening, vars stuga var slutmål för poängpromenaden. Här kunde man lyssna till kortare föredrag om ekoskådning, Välen naturreservat med mera – och ta en kopp kaffe.

I organisationskommittén vill vi gärna att traditionen fortsätter och vi ser flera förbättringsområden, främst inom marknadsföring. Nästa år tänker vi berätta på ett tydligare sätt om vad man kan vara med om vid Välen, både inför Fågelskådningens dag och på skyltar när man kommer dit. Många föreningsmedlemmar gav en stor del av sin söndag till evenemanget – välkomna tillbaka nästa år!

 MATS BJERSING

Leif Jonasson, Margareta Kroon och Robert Ennerfelt jobbade hårt för GOF på Fågelskådningens dag.

Bör GOF knytnas närmare SOF?

På GOF:s årsmöte på Naturhistoriska den 2 april i år kom den längsta diskussion att gälla styrelsens proposition angående en stadgeändring. Stadgeändringen skulle beröra några punkter i nuvarande stadgar, och på sikt göra det möjligt för GOF att knytas närmare SOF. Processen att knyta ihop landets regionalföreningar med riksföreningen har nu pågått i över tio år, en process som GOF varit delaktig i och röstat ja till vid föreningens riksstämmor.

Orden ”på sikt” är viktiga i sammanhanget, för denna förändring kräver dels beslut från ytterligare ett årsmöte, dels beslut i själva sakfrågan: vill GOF:s medlemmar knytas närmare SOF.

ORDFÖRANDE MORGAN JOHANSSON gjorde en genomgång av vilka punkter i nuvarande stadgar som skulle behöva förändras och hur.

Deltagare i årsmötet som yttrade sig företrädde olika sidor, och talade om både möjliga fördelar och farhågor.

På mötet kom det fram att många ansåg att informationen varit bristfällig och årsmötet tog beslutet att återremittera frågan till styrelsen. En arbetsgrupp fick uppdraget att ta fram mera material

om fördelar och nackdelar. Under hösten ska gruppen kalla till ett möte öppet för alla medlemmar (information om mötet den 19 november finns på sidan 36 i detta nummer). I nästa nummer av FpV debatteras frågan vidare, med företrädare för olika ståndpunkter.

I STYRELSEN ÄR vi inte oroad av att själva beslutet senare läggs. Debatten gagnas av att farhågor och förhoppningar ventileras öppet och vi tror att många medlemmar tycker det är svårt att ha en åsikt i frågan. Så har det varit inom styrelsen också. Vi är inte bland oss eniga om att SOF idag är en organisation som skulle kunna uppfylla våra framtida förväntningar på samarbete. Men vi har enats om att spåret är tillräckligt intressant att arbetas vidare på, och det är därför vi föreslagit en stadgeändring som skulle kunna göra framtida samarbete möjligt.

Vi var också eniga om att det, helt oberoende av hur samarbetet med SOF utvecklas, finns punkter i dagens stad-

gar som skulle må bra av en genomgång och omskrivning.

I DEN HÄR frågan har vi märkt att det är svårt att skilja på förhoppningar, åsikter, farhågor och erfarenheter från förr. Men förutom förhoppningar och farhågor finns det faktiskt också fakta i målet som vi redan nu vill göra GOF:s medlemmar uppmärksamma på. Enligt GOF:s nuvarande stadgar från 2007 är GOF redan en ”regional-avdelning av Sveriges Ornitologiska Förening (riksföreningen) och har som sådan att ... verka för riksföreningens syften.” Och redan nu är det så att varje stadgeändring som GOF vill genomföra ”skall underställas riksföreningens styrelse för godkännande” och ”skall för att vara gällande fastställas av riksföreningens styrelse”.

Vi önskar arbetsgruppen lycka till med att genomlysna frågan och ser fram emot höstens möten och resultatet av dem.

”
**Debatten
gagnas
av att far-
hågor och
förhopp-
ningar
ventileras
öppet**

Kontakta GOF

BESÖKSADRESS

Södra dragspelsgatan 32
421 22 Västra Frölunda

ADRESS

Box 166
421 22 Västra Frölunda

HEMSIDOR

www.gof.nu
www.kustobsar.se

TELEFON/E-POST

031-49 22 15
gof@gof.nu

STYRELSEN

ORDFÖRANDE

MORGAN JOHANSSON
morgan.johansson@gof.nu (0300-611 07)

VICE ORDFÖRANDE

MATS BJERSING
mats.bjersing@hotmail.com (0708-46 75 97)

SEKRETERARE

ANNA LENA RINGARP
annalena.ringarp@gof.nu (0709-28 65 50)

ANDRE SEKRETERARE

BELLA GREWAL
bella7305@hotmail.com (0707-14 22 13)

KASSÖR

RODEN BERGENSTEIN
roden.bergenstein@gof.nu (0735-686599)

ÖVRIGA LEDAMÖTER

LEIF JONASSON
PETER KEIL
HAMPUS LYBECK
MARIE MATTSSON
MAGNUS NEUENDORF
PER UNDELAND
PER THYLÉN
VIKTOR SVEDBERG
KARIN EMILSSON
BERTIL WENDEL
fornamn.efternamn@gof.nu

NIDINGENS FÅGELSTATION

GOF bedriver ringmärkningsverksamhet på Nidingen från tidig vår till sen höst. Besök www.gof.nu/nidingen för mer information om Nidingen och det aktuella bokningsläget.

PLATSBOKNING

DENNIS KRAFT
bokning@nidingensfagel.se (tel nr 0706-38 09 85)

KOMMITTÉER

EXKURSIONER

GUNILLA JARFELT
gunilla.jarfelt@gof.nu (031-15 52 05)

FÅGELCENTRALEN

TOMMY JÄRÅS
tommy.jaras@gof.nu (0303-165 01)

FÅGELSKYDD

MATS BJERSING
mats.bjersing@hotmail.com (0708-46 75 97)

HEMSIDA

NILS ABRAHAMSSON
nils.abrahamsson@gof.nu (0708-194477)

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION

GUNILLA JARFELT
gunilla.jarfelt@gof.nu (0705-15 52 85)

INVENTERING

MIA WALLIN
mia.wallin@gof.nu

MÅNADSMÖTEN

BERNDT LINDBERG
berndt.lindberg@gof.nu (0736-93 81 00)

NIDINGEN

HANS SÖDERSTRÖM
hans.soderstrom@gof.nu (031-92 22 27)

RAPPORTKOMMITTÉN (RRK GÖTEBORG)

JOHAN SVEDHOLM
johan.svedholm@gof.nu (031-24 00 82)

STUDIEVERKSAMHET

LEIF JONASSON
leif.jonasson@gof.nu (070-651 80 79)

TORSLANDAVIKEN

KÅRE STRÖM
kare.strom@gof.nu (0303-24 95 95)

FÅGELRAPPORTERING

Rapportera helst dina fynd till Artportalen/Svalan (www.artportalen.se/birds) så snart som möjligt efter observationstillfället.

Inrapporterade observationer visas förutom på Artportalen även på GOFs hemsida och Kustobsar (se ovan för adresser). Hjälp om hur du rapporterar finns på Kustobsar under "Rapportera".

Har du inte möjlighet att rapportera till Artportalen går det även bra att skicka intressantare rapporter direkt till respektive rapportkommitté (se nedan).

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉER

RRK BOHUSLÄN

RAPPORTMOTTAGARE: LARS VIKTORSSON
lars.v@spray.se (Stenbackevägen 5, 451 34 Uddevalla)

RRK GÖTEBORG

RAPPORTMOTTAGARE: PER BJÖRKMAN
rrk@gof.nu (Klassikergatan 9, 422 41 Hisings Backa)

RRK HALLAND

RAPPORTMOTTAGARE: ULF LÖFÅS
rrk@hallof.se (Ulf Löfås, Nässelvägen 2, 311 96 Heberg)

FÅGELCENTRALEN

Kontakta Fågelcentralen om du behöver hjälp med att ta om hand en skadad fågel. Mer information finns på www.fagelcentralen.se.

KONTAKTPERSON

TOMMY JÄRÅS
tommy.jaras@gof.nu (0303-165 01)

LÖSNINGAR TILL BILDGÅTAN

Bild 1:

En sparvliknande fågel med större delen av huvudet dolt. Vingens utseende kan, med avseende på regelbundet förekommande arter, förväxlas med pilfink eller möjligen någon fältsparv. I kombination med

den jämnfärgade undersidan och till synes jämnfärgat huvud finns dock inga alternativ förutom en honfärgad gråsparv. (Visingsö, augusti).

Bild 2:

En kuranad vadare som inte ger oss särskilt mycket vad gäller benen

och näbbens utseende även om man kan ana att den sistränmda ser ganska tunn ut. Vit undersida med fläckad bröstsidan, ljus ögonbrynsstreck samt typisk brungrå översida med svarta fläckar visar dock tydligt en adult (2k+) dammsnäppa i sommardräkt. (Torslandaviken, maj).

GOF VERKAR FÖR ATT SKYDDA OCH UTFORSKA FÅGELFAUNAN, SPRIDA KUNSKAP OM FÅGLAR OCH STIMULERA FÅGELINTRESSET.

NIKON COOLPIX P900

Zoomens mästare!

Fota och filma med hela 83x zoom, motsvarande 24-2000 mm. Perfekt för dig som vill fotografera fågel och vilda djur på långa avstånd utan att bära på stora och klumpiga system.

5499:-
FINNS I LAGER

KIKARE FÖR ALLA TILFÄLLEN FOCUS HANDY 8X42

ORD. 1699:-
1529:-
GÄLLER ENDAST
GOF-MEDLEMMAR

Denna och över hundra andra kikare hittar du i vår butik på Avenyn.

PANASONIC LUMIX G80

Fota och filma semestern i fantastisk kvalitet med 4K. Marknadens kanske mest prisvärda systemkamera!

DUAL
I.S.
IMAGE STABILIZER

4K

CHANGING PHOTOGRAPHY
LUMIX G

Kamera inkl två objektiv

12 990:-
Spara 2000 kr!

Götaplatsens
Foto En riktig fotobutik

WWW.GOTAPLATSENSFOTO.SE
Kungsportsavenyn 45, 411 36 Göteborg 031 18 40 00

AUTHORIZED
Nikon Pro Dealer

LUMIX G
SPECIALIST